

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 19200/B/2012/1407155867

POSTAVENIE SR V RÁMCI V4 PO VSTUPE DO EURÓPSKEJ ÚNIE

Bakalárska práca

2012

Soňa Šrámková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

POSTAVENIE SR V RÁMCI V4 PO VSTUPE DO EURÓPSKEJ ÚNIE

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: 6221 7 00 Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Školiteľ: Ing. Peter Rusiňák

2012 Bratislava

Soňa Šrámková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 28. marca 2012

.....
(podpis študenta)

Pod'akovanie

Rada by som sa pod'akovala vedúcemu bakalárskej práce Ing. Petrovi Rusiňákovi za rady, usmernenia a odborné vedenie pri písaní bakalárskej práce.

Dátum: 28. marca 2012

ABSTRAKT

ŠRÁMKOVÁ, Soňa. *Postavenie SR v rámci V4 po vstupe do Európskej únie.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra politických vzťahov. – Ing. Peter Rusiňák. – Bratislava: FMV EU. 2012. 34 s.

Cieľom záverečnej práce je analyzovať postavenie Slovenskej republiky vo Vyšehradskej skupine a skúmať praktický aspekt kooperácie jej členov po vstupe do Európskej únie. Úlohou tejto práce je tiež sprostredkovať informácie o realizácii regionálnych vzťahov v stredoeurópskom regióne v spojitosti s oblasťou energetickej bezpečnosti. Práca je rozdelená do troch kapitol. Zahŕňa šesť grafov a dve mapy.

Prvá kapitola má teoretický charakter a venuje sa historickým skutočnostiam vzniku vyšehradského partnerstva, charakterizuje iné formy integrácií v strednej Európe a obdobie pričlenenia V4 do vyšších integračných štruktúr – NATO a EÚ.

Druhá kapitola tejto práce opisuje súčasnú podobu Vyšehradskej skupiny, činnosť Medzinárodného vyšehradského fondu, slovenské predsedníctva vo V4 a najdôležitejšie stretnutia V4 od roku 2004.

Obsah tretej kapitoly sa vzťahuje na praktický aspekt vyšehradskej spolupráce a rozoberá tému energetickej bezpečnosti V4 v kontexte zemného plynu. Táto kapitola sa skladá z troch podkapitol. Prvá podkapitola študuje problematiku významu zemného plynu ako dôležitej energetickej suroviny pre SR, ale aj pre celú V4. V druhej podkapitole sa zameriava na dominujúci determinant v otázke energetickej bezpečnosti V4 v oblasti zemného plynu – plynové krízy v Európe. V tretej kapitole je priblížený projekt severojužného plynového prepojenia ako možná alternatíva k riešeniu problematiky bezpečnosti energetiky v stredoeurópskom regióne a sústreďuje sa na podiel SR k danému projektu na základe dvoch plánovaných plynových prepojení s Maďarskom a Poľskom.

Výsledok riešenia danej problematiky práce je zhrnutý v poslednej podkapitole tretej kapitoly, ktorá demonštruje dôležitú úlohu SR vo V4. Jej aktívna participácia vo V4 utvrdzuje skutočnosť udržiavania vzájomných vzťahov v regióne strednej Európy na príklade energetickej bezpečnosti.

Kľúčové slová: Vyšehradská skupina, spolupráca, energetická bezpečnosť, zemný plyn

ABSTRACT

ŠRÁMKOVÁ, Soňa. *The position of SR within V4 after the accession to the European Union*. University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of Political Relations. – Ing. Peter Rusiňák. – Bratislava: FMV EU. 2012. 34p.

The aim of this final thesis is to analyse the Slovak position and participation in the Visegrad group and to research the practical aspect of the V4 cooperation after the accession to the European Union. The task of this work is to provide the information about the realization of the regional relations in the region of the central Europe in connection with the energy security. This work is divided into three chapters. It includes six graphs and two maps.

The first chapter has a theoretical character and defines the historical facts of the Visegrad partnership, characterizes other forms of the integration in the region of the central Europe and the accession of the V4 to the higher institutions – NATO and EU.

The second chapter of this work describes the actual Visegrad Group. In this chapter, there are described the activity of the International Visegrad Fond, the Slovak presidencies of the V4 and the most important meetings of the V4 from the year 2004.

The third chapter refers to the practical view of the Visegrad cooperation and explore the topic of the energy security of the V4 in relation to the natural gas. This chapter is divided into four sections. The first section studies the issue of the importance of the natural gas as a fundamental energy resource for the SR, but also for the V4. In the second section, the work is focused on the dominant factors in the matter of the energy security of the V4 in the field of the natural gas – the gas crisis in Europe. The third section illuminates the project of the southnorthern gas interconnection as a possible alternative to the solution of the topic energy security in the central Europe and concentrates to the Slovak interest to the project on the basis of the two planned gas connections with Hungary and Poland.

The conclusion of this work is resumed in the last section, which demonstrates the important role of the SR in the V4. Its active participation in the V4 confirms the fact of the importance to develop the relations in the region of the central Europe on the example of the energy security.

Key words: Visegrad group, cooperation, energy security, natural gas

ÚVOD.....	8
1 Vývoj, súvislosti a ciele vzniku Vyšehradskej skupiny.....	10
1.1 Ďalšie formy združovania v stredoeurópskom regióne.....	12
1.2 Kríza vyšehradskej spolupráce a pričlenenie V4 do vyšších integračných štruktúr - do NATO a EÚ.....	13
2 Zoskupenie V4 v súčasnosti.....	16
2.1 Všeobecná charakteristika vyšehradského partnerstva.....	16
2.2 Inštitucionálne väzby - Medzinárodný vyšehradský fond.....	17
2.3 Programy predsedníctiev SR vo V4 v období rokov 2006 - 2007 a 2010 - 2011.....	18
2.4 Prehľad dôležitých stretnutí V4 od roku 2004.....	20
3 Energetická bezpečnosť SR a ostatných krajín V4 v nadväznosti na využívanie zemného plynu.....	23
3.1 Význam zemného plynu ako energetickej suroviny pre krajiny V4.....	24
3.1.1 Vlastnosti zemného plynu a historický náhľad do jeho využívania na Slovensku.....	25
3.1.2 Aplikácia energetických mixov V4 s dôrazom na spotrebu zemného plynu.....	27
3.2 Plynové krízy ako dynamický a dominantný faktor v otázke energetickej bezpečnosti V4.....	31
3.3 Severojužné európske plynové prepojenie.....	34
3.3.1 Charakteristika slovensko-maďarského prepojenia v rámci projektu severojužného plynového koridoru.....	36
3.3.2 Charakteristika slovensko-poľského prepojenia v rámci projektu severojužného plynového koridoru.....	37
3.4 Zhodnotenie postavenia SR v zoskupení V4 na príklade kooperácie V4 v oblasti energetickej bezpečnosti.....	39
ZÁVER.....	40

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	42
ZOZNAM PRÍLOH.....	49

ÚVOD

V bakalárskej práci sa budeme zaoberať pozíciou a participáciou Slovenskej republiky v neformálnom regionálnom zoskupení Vyšehradská štvorka (V4), ktoré sa po roku 1989 konkretizovalo spoločnou predstavou o rozvíjaní vzťahov medzi stredoeurópskymi krajinami na základe vzájomnej spolupráce. Geografická, kultúrna i historická príbuznosť Slovenska, Česka, Maďarska a Poľska iniciovali vznik negociačných procesov a vzájomné vízie vyústili do vytvorenia vyšehradskej kooperácie. Oficiálne sa partnerstvo potvrdilo rozhodnutím politických elít jednotlivých krajín, čím sa otvorila možnosť pravidelných stretnutí a rokovaní na rôznych úrovniach, o rozličných spoločných tematikách a aktuálnych problémových okruhoch v regióne.

V prvej kapitole bakalárskej práce sa zameriame na dejinné udalosti determinujúce vznik zoskupenia. Definujeme si iné formy partnerstiev v strednej Európe, založené na báze hospodárskej kooperácie a regionálnej stredoeurópskej pomoci. Zhrnieme si splnenie základného cieľa od samotného vzniku V4, a to úspešné pričlenenie V4 do vyšších integračných zostáv. Nielen pre SR, ale pre všetky členské krajiny V4 predstavoval vstup do NATO a EÚ zásadnú kvalitatívnu zmenu a naplnenie jedného zo základných cieľov spoločenstva. Druhá časť tejto kapitoly sa venuje charakteristike zoskupenia v súčasnosti, opisuje realizáciu rokovaní na rôznych úrovniach, rotáciu predsedníctiev a aktivitu SR počas dvoch predsedníctiev po vstupe V4 do EÚ. Táto časť zahŕňa aj inštitucionálnu formu spolupráce V4 – Medzinárodný vyšehradský fond, ktorý predstavuje jediný oficiálny orgán celej V4. V poslednej časti danej kapitoly venujeme pozornosť najdôležitejším zasadnutiam V4 od roku 2004.

Pojem spolupráca na základe reálnej konzultácie medzi štátmi sa vo svete globalizácie a prepájania ekonomík stala akýmsi fenoménom v medzinárodných vzťahoch. Jedným zo zámerov práce je oboznámenie čitateľa o kooperácii stredoeurópskych krajín v minulosti, ale najmä v súčasnosti na báze reálnych udalostí uskutočnených v období po vstupe členov V4 do EÚ s dôrazom na postavenie SR. Cieľom práce je priblížiť komunikáciu SR s V4 a ich vzájomnú spoluprácu v oblasti, ktorá predstavuje potenciál realizácie cezhraničných vzťahov v súčasnom aj budúcom období v regióne – energetická bezpečnosť SR a V4 v kontexte zemného plynu. Účelom práce je taktiež vyzdvihnúť dôležitú pozíciu SR v rámci V4 na príklade bezpečnosti energetiky v praktickej rovine spolupráce.

Objektom skúmania bakalárskej práce je zoskupenie V4 s akcentom na postavenie SR v tomto zoskupení a priblíženie možnosti riešenia vybraného problému v regióne. Pracovné postupy práce tvorí analýza pozície SR v rámci vyšehradského partnerstva a dedukcia následnej spolupráce SR v rámci V4 po vstupe krajín do EÚ. Na teoretickom základe historických faktov indukujeme obdobie budovania partnerstva v strednej Európe až po splnenie hlavných cieľov celého zoskupenia – pričleneniu do NATO a EÚ. Syntézou aktuálnych informácií si objasníme aktívnu spoluprácu krajín V4 v súčasnosti s dôrazom na energetickú bezpečnosť. Konkretizáciou problému bezpečnosti energetiky – oblasť zemného plynu – potvrdíme dôležitosť faktu riešenia danej témy ako potenciálnu možnosť spolupráce SR s ostatnými krajinami V4, V4 ako celku a V4 navonok. Metodologický postup práce teda predstavuje aj aplikácia výskumu energetickej bezpečnosti krajín V4 v kontexte zemného plynu ako dôležitej energetickej suroviny pre celú V4. Komparáciou grafov jednotlivých energetických mixov deklarujeme skutočnosť dôležitosti zemného plynu ako zdroja energie pre členov V4. Na mapách si priblížime tranzit zemného plynu cez územie SR a súčasný európsky projekt - severojužné plynové prepojenie – ako možnú alternatívu riešenia energetickej bezpečnosti v strednej Európe.

Základné informácie v práci sú zozbierané z knižných zdrojov a zborníkov, ktoré sú využité predovšetkým v prvej kapitole a z internetových stránok, časopisov, vládnych materiálov a z portálov poskytujúcich štatistické údaje (Eurostat, IEA), ktoré umožnili získanie zdrojov pre vytvorenie grafov a bližšie objasnenie danej problematiky pomocou máp.

Dôvodom zvolenia témy bakalárskej práce bola zaujímavosť a aktuálnosť danej problematiky v súčasnom období pre rozvoj slovenských regionálnych a medzinárodných vzťahov. Zmyslom výberu bolo priblíženie realizácie cezhraničných väzieb SR so susednými krajinami, ktoré vstupom do EÚ neznamenali zánik alebo oslabenie, práve naopak, sú prezentované dodnes vzájomnou kooperáciou v rôznych oblastiach.

1 Vývoj, súvislosti a ciele vzniku Vyšehradskej skupiny

Idea spolupráce krajín tvoriacich Vyšehradskú skupinu¹ vznikla už v časoch snáh ZSSR o vytvorenie homogénnej skupiny. Obdobie studenej vojny spôsobilo takmer zánik pojmu stredná Európa, keďže územie bolo rozdelené na západný a východný blok. Stredná Po páde sovietskeho režimu sa myšlienka transformovala na reálne úvahy vytvorenia integrácie, ktorá by predstavovala spojenie troch štátov strednej Európy: Československa, Maďarska a Poľska, na základe užšej medzištátnej kooperácie. Za východiská pre vznik Vyšehradského zoskupenia sa považujú spoločná história, kultúrne hodnoty, ale aj politická a hospodárska situácia. Snaha o riešenie sporov a problémov v rôznych sférach ekonomického i politického života tvorila bázu pre vytvorenie partnerstva, ktorého funkciou by bolo nastoliť medzi krajinami rovnováhu a stabilitu v prístupoch k zásadným otázkam rozvoja demokracie a slobody, obnovenia štátnych suverénit krajín, podpory úspešnej transformácie ekonomík či zapojenia do európskeho politického, hospodárskeho, právneho systému. Vyšehradský mechanizmus mal napomáhať k deštrukcii RVHP a vytvárať priestor pre úspešnú konzultáciu predstaviteľov krajín stredoeurópskeho regiónu. Spojenie viedlo taktiež k tendenciám hľadať spoločné východiská k témam budúcej prosperity v celom regióne.

Plán o spolupráci a koordinácii politických smerov a názorov bol oficiálne vyhlásený na varšavskej návšteve vtedajším československým prezidentom Václavom Havlom v poľskom Sejme 25. januára 1990. Na podnet Václava Havla sa prvýkrát stretli zástupcovia troch krajín v Bratislave. Oficiálne stretnutie sa konalo v Budapešti 15. februára 1991 a podpísanie spoločnej deklarácie o koordinovanom postupe k celoeurópskej integrácii sa uskutočnilo na hrade Vyšehrad.² Prvý summit sa však konal ešte v historickom období stredoveku, v roku 1335, keď sa vo Visegráde³ stretli poľský kráľ Kazimír III., český kráľ Ján Luxemburský a uhorský kráľ Karol I. Róbert, ktorí sa zaviazali urobiť všetko pre mier, bezpečnosť a spoluprácu svojich krajín.⁴

Môžeme tvrdiť, že prvé ideové úvahy slovenských predstaviteľov o integračných snahách v regióne strednej Európy spadajú ešte do obdobia prvej polovice dvadsiateho storočia. Za jedného z takýchto predstaviteľov sa označuje slovenský pragmatický politik

¹ Nazývanú aj Visegrádska skupina, Vyšehradská štvorka, V4.

² Lukáč, P. *Vyšehradská štvorka*. 2004. s.7

³ Visegrád (Vyšehrad) – maďarské mesto, hrad

⁴ Mattoš, B. *Prístup krajín V4 k visegrádskej spolupráci*. 2000. s.120

Milan Hodža. Hodža sa koncentroval na stredoeurópsky priestor a analyzoval dlhodobé trendy a vývojové tendencie v tejto oblasti. Hodža definoval, že je prakticky nemožné zjednotiť Európu naraz, ale samotnú integráciu chápal ako postupný analogický proces, ktoré bude krajiny spájať prostredníctvom spoločných záujmov.⁵ Tu môžeme badať počiatky formulujúcich sa slovenských myšlienok združovania v strednej Európe ako predpoklad pre úspešné zjednotenie na celoeurópskej úrovni. Z jeho strany išlo o predstavy dlhodobého formujúceho sa európskeho spoločenstva. Milan Hodža reprezentoval jedného z vrcholných predstaviteľov na slovenskej politickej scéne z historického pohľadu, zaoberajúceho sa otázkou združovania stredoeurópskeho priestoru chápaním spájanie ako domnienku realizácie integračných celoeurópskych zámerov v budúcnosti.

Vzájomnú dohodu o V4 na prvom oficiálnom summite v roku 1991 podpísali vrcholní predstavitelia zakladajúcich štátov: československý prezident Václav Havel, poľský prezident Lech Walesa a maďarský prezident Árpád Göncz. Lídri na tomto summite deklarovali vôľu čo najrýchlejšie sa integrovať do ďalších vyšších európskych a medzinárodných štruktúr. „Václav Havel v úvode svojho prejavu pripomenul, že sa nadväzuje na stretnutie, ktoré prebehlo rok predtým v Bratislave a zdôraznil, že západná Európa očakáva úspešnú spoluprácu krajín trojky, schopnosť koordinovať úsilie je v jej očiach testom zrelosti nových demokracií.“⁶ Náležité „renomé“ si táto spolupráca získala aj u partnerov zo západnej Európy, ktorí hodnotili kladne unikátnosť vyšehradského mechanizmu, ako aj jeho vzájomnú spoluprácu a koordináciu.⁷ Náklonnosť západných politických predstaviteľov sa prejavila aj v diplomatickej praxi spoločnými rokovaniami s veľvyslancami krajín V3.

Primárne ciele zoskupenia V3 viedli k zhodám bezpečného smerovania v obrannej politike, čo vyvrcholilo uchádzaním sa krajín o členstvo v Severoatlantickej aliancii (NATO). Vznikom samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky sa zmenila trojstranná vyšehradská kooperácia na štyri vzájomne kooperujúce krajiny tvoriace celok. Za hlavnú ambíciu sa naďalej pokladalo úspešné pripojenie k NATO - podľa názoru Lysáka: „Vytvorenie skupiny troch stredoeurópskych štátov (dohodou vo Visegráde/MR 1991) a po roku 1993 štyroch: Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska – V4 – bolo

⁵ Goněc, V. *Milan Hodža v pohľadu disciplíny „dějiny evropské integrace“*. 2006. s. 152

⁶ Lukáč, P. *Dejiny a zahraničná politika v strednej Európe*. 2004. s.214

⁷ Lukáč, P. *Vyšehradská štvorka*. 2004. s.8

vyjadrením prirodzenej snahy získať potrebnú váhu ich zámerom a krokom na ceste do euroatlantických zoskupení. Predovšetkým do EÚ a NATO.“⁸

1.1 Ďalšie formy združovania v stredoeurópskom regióne

Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode

Podstatný aspekt v realizácii spoločných zámerov V4 bol badateľný nielen v politickej, ale aj ekonomickej sfére. Ekonomický rozmer spolupráce krajín sa potvrdil založením Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode⁹ (CEFTA) podpísanej v Krakove 21. decembra 1992. „Slovenská strana chápala vytvorenie a realizáciu programu CEFTA ako konkrétny prejav snáh krajín Vyšehradskej skupiny o zintenzívnenie spolupráce v ekonomickej oblasti v stredoeurópskom regióne.“¹⁰

Už v tomto období začal proces liberalizácie vzájomného obchodu a jednoduchšie prepájanie ekonomík po páde socialistického režimu. Najväčší úspech predstavovala liberalizácia priemyselných produktov, avšak väčšina ochranných opatrení zostala uplatňovaná na poľnohospodársku produkciu, ktorá je problematickou témou európskeho ako i globálneho charakteru aj v súčasnosti. Cieľom tejto dohody bolo vytvorenie zóny voľného obchodu a odstraňovanie prekážok súvisiacich s následným rozvojom zahraničných obchodných vzťahov.

Stredoeurópska iniciatíva

Aby sme mohli skompletizovať známe modely zbližovania na území strednej Európy, je dôležité priblížiť si činnosť Stredoeurópskej iniciatívy (SEI), ktorá predstavuje platformu postavenú na regionálnej báze výmeny postojov najmä k stredoeurópskym otázkam. SEI bola založená v roku 1989 ako medzivládne fórum pre politickú, ekonomickú a kultúrnu kooperáciu medzi jej členskými krajinami.¹¹ Dnes má toto regionálne fórum 18 členov, medzi ktoré patria aj krajiny V4.

⁸ Lysák, L. *Aktuálne ambície Vyšehradskej štvorky*. 2000. s.107

⁹ Neskôr sa CEFTA rozšírila aj o Slovinsko, Rumunsko a Bulharsko, v súčasnosti ju tvoria krajiny: Albánsko, Macedónsko, Chorvátsko, Bosna a Hercegovina, Moldavsko, Čierna Hora, Srbsko.

¹⁰ Lysák, L. *Aktuálne ambície Vyšehradskej štvorky*. 2000. s.108

¹¹ MZV SR. *Stredoeurópska iniciatíva*. [cit. 2012-29-01]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/stredoeuropska_iniciativa>

Dôvodom, prečo sa zakladajúce krajiny rozhodli pre takýto formát spolupráce bolo najmä úsilie napomáhať štátom zo strednej a východnej Európy k úspešnému pripojeniu do EÚ. Momentálne sa SEI orientuje na pomoc oblastiam západného Balkánu a východoeurópsku oblasť. Slovenská republika po tom, ako sa stala členom EÚ, sa zaradila medzi krajiny, ktoré napomáhajú ostatným nečlenským štátom EÚ v procese ich premeny na trhové ekonomiky. Aktivita sú riadené pomocou finančných a operačných nástrojov. Medzi finančné formy nástrojov patrí využívanie rozličných druhov fondov a medzi operačné rôzne programy a siete spolupráce.

1.2 Kríza vyšehradskej spolupráce a pričlenenie V4 do vyšších integračných štruktúr - do NATO a EÚ

Spoluprácu V4 od jej vzniku môžeme rozčleniť do niekoľkých fáz. Vyšehradské partnerstvo sa od jeho vzniku diferencuje do troch kľúčových období: roky 1991 – 1993, 1993 – 1998 a od roku 1998 až po súčasné obdobie. Prvé obdobie sa datuje od založenia zoskupenia v roku 1991 a ohraničiť ho môžeme rokom 1993. V tomto rozmedzí sa podarilo v regióne strednej Európy uskutočniť niekoľko vzájomných predstáv do úspešnej podoby realizácie. Za jeden z úspechov môžeme označiť vznik už bližšie špecifikovaného zoskupenia CEFTA. Druhá perióda vývoja skupiny je vymedzená rokmi 1993 – 1998 a môžeme ju označiť za kritickú fázu vyšehradskej kooperácie, pretože formát nefungoval spôsobom, akým bolo pozorovaný v predchádzajúcej fáze. Rok 1998 môžeme označiť za začiatok fázy obnovenia vyšehradskej spolupráce z hľadiska prosperity a upevňovania vzťahov v regióne.

Za jednu z možných príčin nefunkčnosti zoskupenia v rokoch 1993 – 1998 sa považuje aj rozdelenie ČSR na dve samostatné republiky. V ČR prevzala vládnutie Česká sociálno-demokratická strana a v SR vládlo Hnutie za demokratické Slovensko, čo dedukovalo následne vplyv na vývoj vzťahov v strednej Európe.

Ukielski vidí dôvod piatich rokov oslabenej spolupráce V4 v znamení troch faktorov: zahraničná politika ČR, zahraničná politika SR a vnútorná politika SR.¹² Po rozdelení ČSR začal český premiér Václav Klaus vytvárať vlastnú zahraničnú politiku, tvrdil že ČR predstavuje lídra v stredoeurópskom priestore a môže sa pripojiť k vyšším štruktúram rýchlejšie, ako ostatné stredoeurópske krajiny. Vnímal ich ako spomaľovací

¹² Ukielski, P. *The breakdown of the Visegrad cooperation in years 1993 – 1998*. 2005. s.250

článok v procese o pričlenenie do dôležitých integračných zoskupení akým bolo napríklad NATO. ČR sa zaujímala výhradne o hospodársku spoluprácu v regióne, ktorú predstavovalo už spomínané zoskupenie CEFTA.

Slovenské vnútorné politické dianie môžeme označiť za ďalší faktor negatívne ovplyvňovaný vyšehradské partnerstvo v tomto období. Predsedom vlády sa v roku 1995 stal Vladimír Mečiar, jeho vládnutie predstavovalo určitú kontrolu nad demokraciou v SR. Určité reštrikcie ovplyvňovali médiá i verejné inštitúcie. Slovenská politika sa teda sústreďovala viac dovnútra ako navonok. Zahraničná politika v rokoch 1993 – 1998 bola sústreďovaná na užšiu spoluprácu s Ruskom, ako jediná krajina V4 podpísala s Ruskom v marci roku 1995 Dohodu o vojenskej spolupráci.¹³ Faktom sa stalo, že SR svojou domácou a zahraničnou politikou stratila možnosť prizvania k členstvu do Aliancie v roku 1997.¹⁴ Do NATO krajiny V4 nevstúpili súčasne, Česko, Maďarsko a Poľsko sa stali súčasťou Aliancie v roku 1999, Slovensko až v roku 2004.

Rok 1998 môžeme chápať ako rok revitalizácie vyšehradskej spolupráce. O revitalizácii svedčí aj dokument o obnovení vyšehradskej spolupráce z októbra 1998 a jeho zámerom bolo napomôcť obnoveniu idey Vyšehradu.¹⁵ V danom dokumente je zdôraznená nutnosť kooperácie krajín k pričleneniu do euroatlantickej integrácie, potreba pravidelných zasadnutí členov V4 na rôznych úrovniach a upevniť kohéziu a identitu v stredoeurópskom priestore.

Významný summit vyšehradských predsedov vlád sa konal 14. mája 1999 v Bratislave. Tento dátum bol dôležitý z hľadiska slovenského pridruženia do NATO z iniciatívy partnerov V4 - Českej republiky, Maďarska a Poľska na washingtonskom summite¹⁶. V porovnaní s ČR a ostatnými štátmi V4 bola cesta SR do NATO zložitejšia, čo bolo následkom udalostí a situácií, ktoré sa po rozdelení ČSR a rozpade predchádzajúceho režimu v krajinách vytvorili.¹⁷

Predmetom koordinácie vzťahov na bratislavskom stretnutí z roku 1999 bolo splnenie zámeru spoločne vstúpiť do EÚ, konzultácia štruktúry pravidelných negociácií predstaviteľov V4, ako aj ustanovenie rotácie predsedníctva jednej členskej krajiny V4 na obdobie jedného roka. Samotné rozširovanie EÚ sa odvíja od pôvodného projektu vytvoriť celoeurópsku integráciu. Úsilie krajín V4 o členstvo v EÚ bolo oficiálne zavŕšené

¹³ Ukielski, P. *The breakdown of the Visegrad cooperation in years 1993 – 1998*. 2005. s.253

¹⁴ Čaňo, Ľ. *Vstup SR do NATO*. 2004. s.499

¹⁵ Halász, I. *Maďarsko a myšlienka visegrádskej spolupráce*. 2005. s.403

¹⁶ Washingtonský summit z roku 1999 bol jedným zo stretnutí NATO, kedy bol prijatý Akčný plán členstva ďalších kandidátskych štátov.

¹⁷ Ort, P. *Cesta Slovenska do NATO*. 2005. s.323

spoločným vstupom 1. mája 2004. Krajiny V4 tak splnili politické i ekonomické kritéria, aby im bolo umožnené stať sa plnoprávnym členom EÚ.

Integrovanie sa do EÚ bola chápané ako reálny posun v procese rozvíjania ďalšej koordinácie a otvorenie novej diskusie o príležitostiach spolupráce V4. Členstvo v EÚ predstavovalo pre štáty možnosť progresívneho rastu v hospodárskej aj politickej oblasti. Myšlienka pripojenia celej V4 sa tak pretransformovala z teoretickej roviny úvah do praktickej implementácie a krajiny sa tak stali súčasťou najväčšieho rozširovania európskeho zoskupenia, čím sa definitívne potvrdila skutočnosť ich napredovania. Pričlenenie do vyššej štruktúry neidentifikovalo pre krajiny V4 stratu významu tohto zoskupenia, práve naopak, posilnilo ich vzájomnú predstavu o kolektívnej súdržnosti v regióne strednej Európy. Tá sa realizuje v rovine praxe dodnes a aktívne pracuje na konkrétnych programoch podporujúcich rozvoj rôznych oblastí hospodárstva či cezhraničných vzťahov.

Úspešným pripojením V4 do integračných zostáv NATO a EÚ sa potvrdil pozitívny zmysel existencie vyšehradského partnerstva a naplnilo jedno zo základných predsavzatí od jeho samotného vzniku. Splnenie týchto predsavzatí vytvorilo impulz pre stanovenie nových cieľov a pre rozvíjanie ďalšej kooperačnej iniciatívy zoskupenia.

2 Zoskupenie V4 v súčasnosti

Súčasná Vyšehradská skupina reprezentuje neformálnu skupinu štyroch štátov strednej Európy – Slovenskej republiky, Poľskej republiky, Českej republiky a Maďarska. Zoskupenie V4 predstavuje užšiu regionálnu formu spolupráce, ktorú spája a ovplyvňuje spoločná minulosť, podobnosť v tradíciách, geografická príbuznosť či kultúrna afinita. V4 je dynamickým regionálnym zoskupením členských krajín EÚ. Zároveň tvorí možnosť pre podporu koordinácie, konzultácie a kooperácie s cieľom nájsť spoločné stanoviská v aktuálnych problémoch a otázkach zahraničnej, európskej, regionálnej politiky a hospodárskeho a kultúrneho rozvoja.

2.1 Všeobecná charakteristika vyšehradského partnerstva

Spoločné partnerstvo V4 je vyjadrením zodpovednosti krajín regiónu strednej Európy k záujmu vzájomnej spolupráce. „Česko, Maďarsko, Poľsko a Slovensko boli vždy súčasťou tej istej civilizácie založenej na rovnakých kultúrnych a intelektuálnych hodnotách a spoločných koreňoch náboženských tradícií, ktoré chcú uchovávať a ďalej posilňovať.“¹⁸

Diskusia vyšehradského partnerstva sa realizuje zasadnutiami a rokovaniami zástupcov jednotlivých štátov prostredníctvom konzultácií expertov, ministrov, predsedov vlád alebo prezidentov v rámci komunikácie na najvyššej úrovni. Hľadanie spoločných cieľov a záujmov sa uskutočňuje na základe viacerých foriem stretnutí, ako sú najvyššie politické summity, odborné a diplomatické rokovania, aktivity mimovládnych organizácií a think-tanky¹⁹.

Jedenkrát ročne sa koná oficiálne stretnutie premiérov v podobe summitu na najvyššom stupni komunikácie. Medzi týmito rokovaniami vykonáva jedna z členských štátov V4 predsedníctvo na obdobie 1 rok v rozpätí od júla do júna nasledujúceho roku. Slovenská republika bola predsedajúcou krajinou po vstupe V4 do EÚ dvakrát – v rozmedzí rokov 2006 – 2007 a 2010 – 2011. Úlohou predsedajúceho štátu je podporovať

¹⁸ EUROINFO. *Vyšehradská štvorka*. [cit. 2012-30-01]. Dostupné na internete: <<http://www.euroinfo.gov.sk/vysehradska-stvorka/>>

¹⁹ Pojmom think-tank sa rozumie inštitúcia, spoločnosť alebo skupina pre politický alebo ekonomický výskum.

kooperačné úsilie v jednotlivých oblastiach záujmov všetkých členov V4, nachádzať základne riešených problémov a hodnotiť aktuálnu situáciu v krajinách.

Dynamika kooperácie umožňuje posilňovať aparát s cieľom konzultovať a koordinovať stanoviská a názory súčasných problémov politik jednotlivých štátov V4 i v súlade s európskou a zahraničnou politikou. Medzinárodnú spoluprácu zoskupenie rozvíja v podobe regionálneho partnerstva s Rakúskom a Slovinskom. Tento formát je označovaný formát V4+ a predstavuje širšiu územnú kooperáciu, ako aj plán projektov a programov jednotlivých krajín.

V4 nevznikla ako alternatíva k snahe o celoeurópsku integráciu, ani sa neusiluje o konkurenciu s existujúcimi európskymi štruktúrami.²⁰ Prvoradým zámerom zoskupenia je naďalej podporovať adekvátnu a optimálnu kolaboráciu v rámci zoskupenia, ale aj s inými štátmi, predovšetkým so susedskými krajinami a Európou.

2.2 Inštitucionálne väzby - Medzinárodný vyšehradský fond

Jedinou inštitúciou vyšehradského modelu je Medzinárodný vyšehradský fond (MVF), ktorého zriadenie bolo schválené premiérmi krajín V4 na summite 14. mája 1999 v Bratislave a 9. júna 2000 v Štířine pri Prahe podpísali dohodu o založení MVF so sídlom v Bratislave.²¹ Aj sídlo MVF v Bratislave umožňuje Slovenskej republike zdôrazniť významné postavenie v rámci V4, keďže fond predstavuje jediný oficiálny orgán celej V4.

Hlavnou úlohou tohto fondu je pomáhať v rozvoji užšieho partnerstva štátov V4 a podporovať občanov v celom regióne. Poslaním MVF je poskytovanie finančných prostriedkov na vzdelávacie, výskumné, vedecké a kultúrne projekty, výmeny študentov, pomoc cestovnému ruchu a podpora cezhraničného partnerstva. Väčšina príjemcov grantov sú mestá a obce, neštátne organizácie, školy, univerzity, verejné orgány a obyvatelia. Do konca roka 2010 fond od svojho vzniku poskytol viac ako 3000 grantov, 1000 štipendií a približne 100 pobytov pre umelcov.

Riadiacimi orgánmi MVF sú Konferencia ministrov zahraničných vecí krajín V4 a Rada veľvyslancov V4. Administratívno-výkonným orgánom MVF je sekretariát – výkonný riaditeľ a zástupca výkonného riaditeľa MVF. Oficiálnym jazykom je angličtina. Podstatou predsedníctva MVF je princíp rotácie predsedníckej krajiny V4 podľa

²⁰ EUROINFO. *Vyšehradská štvorka*. [cit. 2012-30-01]. Dostupné na internete: <<http://www.euroinfo.gov.sk/vysehradska-stvorka/>>

²¹ MZV SR. *Medzinárodný vyšehradský fond*. [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/slovensko_a_v4-medzinarodny_vysehradsky_fond>

abecedného poradia. V roku 2011 bola predsedníckou krajinou MVF Maďarská republika. (SR bola predsedníckou krajinou MVF v roku 2009). Ročný rozpočet od roku 2012 je 7 miliónov EUR, ktorý predstavuje súčet rovnocenných vkladov každého člena V4.

Primárnou funkciou plánovaných činností MVF je podporovať identitu a priateľstvo v rámci V4, posilňovanie vyšehradskej solidarity a väzieb v rámci občianskej spoločnosti, rozvoj regionálnej a cezhraničnej spolupráce na základe rozličných projektov a výskumov.

2.3 Programy predsedníctiev SR vo V4 v období rokov 2006 - 2007 a 2010 - 2011

SR sa prvého predsedníctva po vstupe do EÚ ujala 1. júla 2006 po Maďarsku. Základnými prioritami slovenského predsedníctva v tomto období boli tri fakty: vytvoriť z V4 dynamické regionálne fórum v rámci EÚ, naďalej posilňovať koordinačný a konzultačný mechanizmus V4, napomáhať zlepšeniu všeobecnej informovanosti verejnosti o V4.²² Program slovenského predsedníctva 2006 - 2007 bol rozdelený do troch dimenzií: zahraničnopolitickej, sektorálnej a občianskej.

Z hľadiska zahraničnopolitického a európskeho rozmeru koordinácie vzťahov definovala SR za rozhodujúcu komunikáciu s krajinami Beneluxu, západného Balkánu, Ukrajinou a Bieloruskom. Zodpovednosťou bolo poverené Ministerstvo zahraničných vecí SR (MZV SR).

V sektorálnom rozmere spolupráce sa SR v oblasti vnútorných záležitostí sústreďovala na tematiku Schengenu, azylu a migrácie obyvateľstva. Kooperácia v spojitosti s verejnou správou sa konala prostredníctvom expertných skupín a sústreďovala sa najmä na modernizáciu, informačné systémy (e-government) a ďalšie vzdelávanie vo verejnej správe.

Ekonomická kooperácia bola zodpovednosťou Ministerstva hospodárstva SR (MH SR). Zamerala sa hlavne na podporu komunikácie malých a stredných podnikov a tvorbu nových možností aktivít v priemysle a energetike. Politika regulácie patrila medzi dominujúce zámery zlepšovania činností v legislatívnych záležitostiach.

²² V4. *Predsedníctvo SR 2006-2007*. [cit. 2012-03-02]. Dostupné na internete: <<http://www.visegradgroup.eu/search?searchStr=skpresidency&go=Search>>

V oblasti cestovného ruchu reprezentovala prioritu realizácia projektu „*The European Quartet – One Melody*“. Podpora cestovného ruchu prostredníctvom národných agentúr pre cestovný ruch sa uskutočňovala prezentovaním propagačných materiálov, pomocou veľtrhov, informačných výletov, aktualizáciou web-stránky. Financovanie sa realizovalo pomocou fondov EÚ a z rozpočtu MVF.

Rozvoj dopravy a telekomunikácií bol financovaný kohéznym a štrukturálnymi fondmi na podporu železničnej dopravy a bezpečnosti ciest. Medzi významné projekty patrilo plán zavedenia elektronického mýta a aplikácia systému Galileo. Prosperita dominovala aj v ostatných rezortoch: obrana, zdravotníctvo, školstvo, kultúra, sociálne záležitosti, životné prostredie, poľnohospodárstvo, regionálny rozvoj.

Druhé predsedníctvo Slovenskej republiky vo V4 od 1. júla 2010 do 30. júna 2011 bolo koncipované na základe hesla *Efektívny Vyšehrad – kontinuita, súdržnosť, solidarita, informovanosť*²³. Podľa programu predsedníctva SR bolo hlavným záujmom presadzovanie regiónu V4 v rámci EÚ, ako aj z medzinárodného pohľadu. Prioritnými cieľmi posledného predsedníctva našej krajiny bola podpora aktuálnych snáh a hľadanie nových smerov vyšehradskej kooperácie v EÚ a v širších medzinárodných vzťahoch.

Počas posledného predsedania SR vo V4 sme si pripomenuli 20. výročie vzniku vyšehradskeho partnerstva a desaťročné pôsobenie jedinej inštitúcie V4 MVF. Symbolika oboch jubileí umožnila zhodnotiť historický súhrn udalostí a zrealizovaných plánov celej V4 a podotknúť zintenzívnenie súčasných i nových oblastí pretrvávajúcej vzájomnej konzultácie. Cieľom predsedníctva bola najmä pragmatická spolupráca vedúca k akcelerácii modernizácie, hospodárskeho rastu, energetickej bezpečnosti a pružnej reakcie na európske výzvy i výzvy z globálneho hľadiska.

Program slovenského predsedníctva v období rokov 2010 – 2011 mal rozsiahlejší charakter po obsahovej stránke ako program jeho predchádzajúceho predsedníctva, čím môžeme potvrdiť stále sa rozvíjajúcu spoluprácu SR v rámci zoskupenia i navonok. SR svojim predsedníctvom v programe apelovala dôležitosťou sústrediť sa na zahraničnú politiku v regionálnych a globálnych otázkach, zintenzívnenie spolupráce týkajúcej sa energetickej bezpečnosti a prepájaniu energetických sietí, migrácie, diskusií s orgánmi EÚ. Aktivity V4 počas slovenského predsedníctva sa orientovali i voči západnému Balkánu a Východnému partnerstvu vzhľadom na integráciu krajín z tohto regiónu do EÚ.

²³ MZVSR. *Finálny text programu predsedníctva SR vo V4*. [cit. 2012-03-02]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_C65E90D9E284F0BBC1257767004DD46C_SK/\\$File/100609_finalny_text_programu_predsednictva_SR_vo_V4.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_C65E90D9E284F0BBC1257767004DD46C_SK/$File/100609_finalny_text_programu_predsednictva_SR_vo_V4.pdf)>

V nadväznosti na daný región sa kládol dôraz na oficiálnu rozvojovú pomoc práve do tejto oblasti.

Sektorové politiky boli korigované na rozvoj kultúry a médií hlavne v kombinácii iniciatívy EÚ „*Európsky rok dobrovoľníckych činností podporujúcich aktívne občianstvo (2011)*“. Jednotlivé ministerstvá financií konzultovali finančné záležitosti v rámci využívania fondov EÚ, colníctva či daní. Do popredia sa dostávala i tematika energetickej bezpečnosti, najmä v oblasti zlepšenia plynárenskej infraštruktúry. Medzi témy posilňovania a podpory patrili rozvoj dopravy a regionálnej spolupráce. Ďalšie témy, ktorým sa v programe venovala patričná pozornosť, analyzovali problémy a plány v oblasti pôdohospodárstva, životného prostredia, obrany, zdravotníctva, hospodárstva a cestovného ruchu.

Premiéry krajín V4 spoločne prijali Bratislavskú deklaráciu, ktorá zhodnotila výsledky V4 a definovala najdôležitejšie výzvy do budúcnosti. *Výročná správa o plnení programu predsedníctva SR vo V4 (1. júl 2010 – 30. jún 2011)* po skončení posledného slovenského predsedníctva vo V4 skonštatovala, že:

- V4 je smerom do vnútra konsolidovanejšia,
- V4 je smerom k EÚ konzistentnejšia,
- V4 je atraktívnejšia pre partnerov mimo EÚ,
- V4 sa posunula bližšie k občanovi.²⁴

2.4 Prehľad dôležitých stretnutí V4 od roku 2004

Ako sme už v predchádzajúcej časti uviedli, jednotliví predstavitelia V4 sa stretávajú na rozličnej úrovni niekoľkokrát ročne, aby spoločne konzultovali témy aktuálnych problémov, zhodnotili situáciu v krajinách, či riešili problémy nastolených otázok. Po vstupe V4 do EÚ sa konalo množstvo dôležitých zasadnutí nielen zástupcov samotnej V4, ale aj komunikácie s vonkajšími partnermi.

Dňa 12. mája 2004 sa v Kroměříži (ČR) stretli premiéri krajín V4. Za SR to bol Mikuláš Dzurinda, za ČR Vladimír Špidla, za Maďarsko Péter Medgyessy a v zastúpení Poľska Marek Belka. Zástupcovia spoločne podpísali novú deklaráciu s aktualizovanými

²⁴ MZV SR. *Výročná správa o plnení programu predsedníctva SR vo V4 (1. júl 2010 – 30. jún 2011)*. [cit. 2012-04-02]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A419A5C444F94E20C12578B2004C2295_SK/\\$File/vyrocná_správa_SK_V4_pres.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A419A5C444F94E20C12578B2004C2295_SK/$File/vyrocná_správa_SK_V4_pres.pdf)>

tézami kooperácie v rámci V4. Cieľom stretnutia bolo uzavretie úspešnej etapy spolupráce členských krajín V4, ktorú predstavovalo spoločné vstúpenie členov V4 do EÚ.

Neformálny summit premiérov krajín V4 sa konal 13. júla 2005 v Budapešti. Predmetom negociácií predsedu vlády Maďarska Ferenc Gyurcsány, poľského premiéra Mareka Belku, českého Jiřího Paroubka, slovenského Mikuláša Dzurindu, rakúskeho kancelára Wolfganga Schüssela a premiéra Slovinska Janeza Janšu boli príležitosti spoločného postupu aplikovania záujmov v európskych otázkach.

Opäť v Budapešti približne o mesiac neskôr, presne 30. augusta 2005, zasadli slovenský premiér Mikuláš Dzurinda a ostatní predsedovia vlád V4 s predsedom Európskej komisie Josém Manuelom Barrosom. Rokovalo sa o otázkach prístupu krajín V4 k novej finančnej perspektíve a budúcom vývoji EÚ.

Dňa 10. októbra 2006 Slovensko prevzalo v maďarskom Vyšehrade od Maďarska oficiálne predsedníctvo V4. Mirek Topolánek (ČR), Ferenc Gyurcsány (MR), Jaroslaw Kaczynski (PR) a Robert Fico (SR) zhodnotili na stretnutí 15 rokov vyšehradskej spolupráce a maďarské predsedníctvo vo V4.

Premiéři SR, ČR, Maďarska a Poľska Robert Fico, Mirek Topolánek, Ferenc Gyurcsány a Jaroslaw Kaczynski na júnovom summite V4 v roku 2007 v Bratislave odmietli postoje z Rakúska o posunutí termínu vstupu krajín V4 do Schengenského priestoru. Prístup k predĺženiu termínu krajiny V4 vnímali ako prejav diskriminácie, keďže pre celú V4 bol vstup do Schengenu prioritná záležitosť.

Premiér Robert Fico sa počas Európskeho jadrového fóra v Prahe zúčastnil na rokovaní predsedov vlád krajín V4 a Beneluxu s predsedom Európskej komisie José Manuelom Barrosom a premiérom predsedníckej krajiny EÚ Slovinska Janezom Janšom. Predmetom diskusií rokovania 22. mája 2008 boli energetická bezpečnosť, budúcnosť jadrovej energetiky, Lisabonská zmluva, či európska susedská politika s akcentom na východnú spoluprácu.

Dňa 5. novembra 2008 za účasti premiérov SR, Maďarska, ČR a Poľska Roberta Fica, Ferenc Gyurcsány, Mirka Topolánka a Donalda Tuska sa vo Varšave uskutočnil ďalší zo summitov premiérov členských krajín V4. Ústrednou témou schôdze bolo riešenie záverov októbrového summitu EÚ - svetová finančná kríza, energetická bezpečnosť a bezpečnosť energetických dodávok, klimaticko-energetický balíček a implementácia Východného partnerstva.

Na pozvanie predsedu vlády SR Roberta Fica sa v Bratislave 8. januára 2009 uskutočnilo mimoriadne zhromaždenie predsedov vlád členských krajín V4 a predsedu

Európskej komisie José Manuela Barrosa. Zastavenie dodávok zemného plynu z Ruskej federácie bolo hlavným problémom zasadnutia. Za zoskupenie V4 boli na stretnutí prítomní predsedovia vlád ČR, Maďarska a Poľska Mirek Topolánek, Ferenc Gyurcsány a Donald Tusk. Danú problematiku vyhodnotíme v práci v nasledujúcej kapitole ako potvrdenie dôležitosti kooperácie V4 a podporovania jej intenzity zo slovenskej strany.

Tematika energetickej bezpečnosti bola hlavnou témou mimoriadneho a rozšíreného summitu premiérov V4, ktorý sa konal v Budapešti dňa 24. februára 2010. Okrem premiérov Česka, Poľska, Maďarska a Slovenska Jana Fischera, Donalda Tuska, Giordona Bajnaia a Roberta Fica, boli pozvaní aj predsedovia vlád Rumunska, Rakúska, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Chorvátska, Srbska a Slovinska, ďalej predstaviteľov Európskej komisie, predsedajúcej krajiny EÚ Španielska a USA.

Na stretnutí premiérov krajín V4 v Budapešti SR formálne prebralo predsedníctvo v rámci V4 20. júla 2010. Stretli sa slovenská premiérka Iveta Radičová, Viktor Orbán (MR), Donald Tusk (Poľsko) a Petr Nečas (ČR). Premiérka SR zdôraznila, že prioritami slovenského predsedníctva vo V4 budú nasledovné skutočnosti: hľadanie riešení jednej z najhorších hospodárskych kríz, otázka posilňovania energetickej bezpečnosti a účinnejšie presadzovanie záujmov krajín strednej a východnej Európy v rámci EÚ.

Významný summit V4 v Bratislave sa konal dňa 15. februára 2011 na počesť 20. výročia vzniku V4. V čase zasadnutia prebiehalo aj zatiaľ posledné slovenské vyšehradské predsedníctvo. Medzi zúčastnené strany patrili členovia V4, Rakúsko, Nemecko a Ukrajina. Témou jubilejného summitu boli otázky európskej energetickej bezpečnosti, hospodárske riadenie EÚ, pripravovanie budúceho finančného rámca EÚ, problémy v eurozóne či dlhová kríza.²⁵

²⁵ VLÁDA SR. *V Bratislave sa uskutočnilo stretnutie predsedov vlád krajín V4, Nemecka, Rakúska a Ukrajiny*. [cit. 2012-05-02]. Dostupné na internete: < <http://www.vlada.gov.sk/v-bratislave-sa-uskutocnilo-stretnutie-predsedov-vlad-krajin-v4-nemecka-rakuska-a-ukrajiny/> >

3 Energetická bezpečnosť SR a ostatných krajín V4 v nadväznosti na využívanie zemného plynu

V nasledujúcej časti práce budeme analyzovať konkrétny prístup praktického aspektu realizácie vzťahov SR s ostatnými členmi V4 vzájomne s nadväznosťou na vonkajšie vzťahy V4 s ostatnými krajinami Európy. Syntéza informácií vyjadruje kompromis vyčlenenia danej témy, v ktorej autorka videla silný potenciál aktuálnej a perspektívnej spolupráce – energetická bezpečnosť krajín V4 v oblasti zemného plynu. Na základe údajov spracovaných do grafických prehľadov je možné tvrdiť, že zemný plyn ako zdroj energie patrí medzi vysoko využívané nielen v SR, ale vo všetkých krajinách V4. V roku 2006 a 2009 bol stredoeurópsky región poznačený plynovými krízami, ktoré mali následne výrazný dopad na politickú situáciu a kolaps v slovenskom priemysle, ale aj v ostatných odvetviach i susedných štátoch v rámci celej V4. Tento fakt predstavoval determinant nastolenia otázky, ako riešiť daný negatívny stav a vyhnúť sa podobným kritickým situáciám v budúcnosti.

Ekonomiky všetkých krajín V4 sa vyznačujú z energetického hľadiska vysokou náročnosťou a patria medzi osem energeticky najnáročnejších profilov v EÚ.²⁶ Krajiny V4 sú vysoko závislé od importu zemného plynu z Ruskej federácie jednou trasou a majú obmedzenú možnosť orientácie na alternatívne zdroje v prípade, ak dôjde k prerušeniu, prípadne úplnému pozastaveniu dodávok. Prioritou kooperácie krajín V4 by preto malo jednoznačne byť zbavenie sa jednostrannej interdependencie a podieľať sa na snahe vytvoriť spoločný integrovaný trh.²⁷ Preto sa adekvátnou a reálnou v poslednom období stáva myšlienka o možnej spolupráci v oblasti energetickej bezpečnosti, predovšetkým v nadväznosti na zemný plyn ako strategickú energetickú surovinu.

Otázky energetickej bezpečnosti a podpora vzájomných prepojení plynárenskej štruktúry boli dominantným bodom programu posledného slovenského predsedníctva vo V4. Skutočnosť, že energetická bezpečnosť strednej Európy predstavuje sféru spolupráce zaradenú medzi najhlavnejšie diskutované témy posledného obdobia zhodnotil aj slovenský minister hospodárstva SR Juraj Miškov na summite ministrov energetiky členov V4 25. januára 2011 počas predsedníctva SR vo V4: „Slovenské predsedníctvo našej

²⁶ Nosko, A. – Orban, A – Paczynski, W. – Černoch, F. – Jaroš, J. *Energetická bezpečnosť krajín V4*. [cit. 2012-18-02]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/Slovgas/Casopis/2010/5/2010_5_03.pdf>

²⁷ Kovács, P. *Energetická bezpečnosť krajín V4. Ako sa menia energetické vzťahy v Európe*. [cit. 2012-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/energetika/analyza/energeticka-bezpecnost-krajin-v4-ako-sa-menia-energeticke-vztahy-veurope-017527>>

skupiny sa dostalo do svojej druhej polovice. Aj v tejto fáze by sme chceli stavať predovšetkým na už vykonanej práci a posilniť naše úsilie pri dosiahnutí konkurencieschopného a bezpečného sektora energetiky.“²⁸ Kladný názor k problematike bezpečnosti energetického sektora vyjadril na februárovom výročnom zasadnutí V4 roku 2011 taktiež český premiér Petr Nečas: „Naši susedia, Nemecko, Rakúsko a Ukrajina predstavujú základné teritória, cez ktoré sú dodávané niektoré základné energetické suroviny ako ropa a plyn. Z tohto pohľadu hľadanie alternatívnych trás a blízky dialóg s týmito krajinami je pre zaistenie energetickej bezpečnosti V4 nesmierne dôležité.“²⁹

3.1 Význam zemného plynu ako energetickej suroviny pre krajiny V4

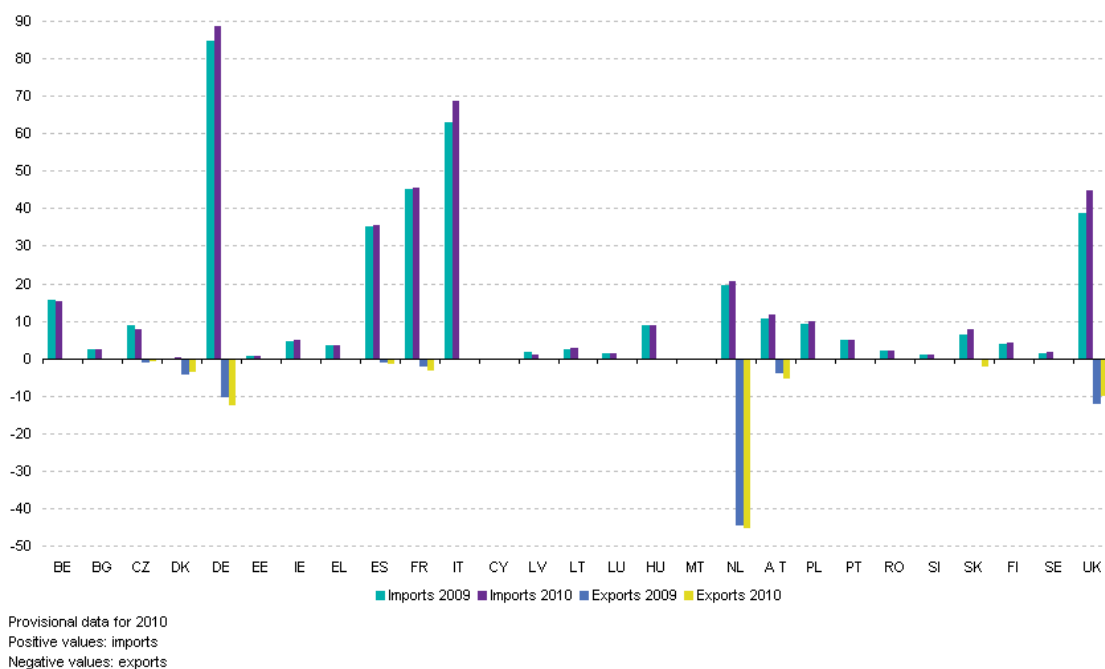
Aj napriek požiadavkám orgánov EÚ podporovať čoraz intenzívnejšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie a ich zavádzanie do praxe, stále možno badať podstatu produkcie, importu a exportu konvenčných energetických surovín, ako sú uhlie, ropa a zemný plyn. Intenzita podpory využitia obnoviteľných zdrojov však v krátkom období nebude nadobúdať tak značný odraz v praktickej reálnej podobe. Práve krajiny vyšehradského zoskupenia patria medzi členov EÚ, ktorí sú silno závislí na dovoze strategických energetických surovín. Obmedzenosť zdrojov zemného plynu v EÚ a jej vysoká dovozná závislosť akcentujú na potrebu zaoberať sa energetickou bezpečnosťou v danom regióne čoraz s väčším záujmom. V grafickom vyjadrení môžeme skúmať podiel vývozu a dovozu zemného plynu v EÚ27 (Graf 1) v mld. m³.

Zemný plyn sa vyznačuje mnohými prednosťami a výhodami, ktoré zdôrazňujú jeho nenahradiťnú úlohu v hospodárstve jednotlivých štátov. Táto surovina výrazne zasahuje do histórie priemyselnej produkcie V4, čím sa potvrdzujú aj skutočnosti jeho využívania na báze tradície.

²⁸ MH SR. *Ministri krajín V4 rokovali o energetickej bezpečnosti a spoločných prioritách energetickej infraštruktúry*. [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <http://www.hospodarstvo.sk/aktuality-ministri-krajin-v4-rokovali-o-energetickej-bezpecnosti-a-spolocnych-prioritach-energetickej-infrastruktury/10s135805c?set_subframe=>>

²⁹ TASR. *V4: Pre región je energetická bezpečnosť kľúčovou témou*. [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <<http://www.energia.sk/tlacova-sprava/energeticka-bezpecnost/v4-pre-region-je-energeticka-bezpecnost-klucovou-temou/2187/>>>

Graf 1 Celkový import a export zemného plynu v krajinách EÚ v mld. m³ v rokoch 2009 a 2010

Zdroj: EUROSTAT. *Total imports and exports , 2010, in million toe GCV*. [online]. [cit. 2012-20-02].
Dostupné na internete:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Total_imports_and_exports,_2010,_in_million_toe_%28GCV%29.png&filetimestamp=20110809133427>

3.1.1 Vlastnosti zemného plynu a historický náhľad do jeho využívania na Slovensku

Zemný plyn môžeme z chemického hľadiska definovať ako bezfarebnú prírodnú zmes plyných a kvapalných alkánov bez typického zápachu.³⁰ Je to zmes horľavých a nehorľavých prvkov, ktoré pri spaľovaní uvoľňujú teplo. Využívanie zemného plynu vo všetkých krajinách V4 má zásadný význam v priemysle, v poľnohospodárstve, vo vykurovaní domácností či doprave. Výhody zemného plynu ako energetickej suroviny sú charakterizované nasledujúcimi vlastnosťami:

- minimálny negatívny dopad na životné prostredie,
- jeho hmotnosť je nižšia ako hmotnosť vzduchu,
- je bez zápachu,
- typickou črtou je finančná dostupnosť,

³⁰ Peterka, P. – Mihočová, M. 2009. *Ropa a plyn*. s.5

- vyznačuje sa vysokou výhrevnosťou pri vykurovaní.

Zemný plyn ako energetická surovina sa na našom území začala využívať už v polovici 19.storočia.³¹ Významným medzníkom z historického pohľadu pre rozvoj plynárenstva v podobe, ako ho poznáme dnes, bol koniec šesťdesiatych rokov 20. storočia, kedy sa dokončilo vybudovanie medzištátneho plynovodu Bratstvo (Mapa 2). Oficiálne bol uvedený do prevádzky v roku 1967 a od roku 1970, kedy bola v Moskve podpísaná zmluva medzi ZSSR a ČSSR o preprave zemného plynu cez naše územie do západnej Európy.³² Tým sa prispelo k rozvíjaniu plynárenstva v našej oblasti a možnosti využitia bohatých ruských zásob tejto suroviny. Práve alternatíva dovozu ruského zemného plynu prevážila nad druhou – dovozom z Alžírsku (projekt LNG). Transport zemného plynu cez územie SR uskutočňuje spoločnosť Eustream, a.s., ktorá je premenovaná zo spoločnosti SPP – preprava, a.s. začiatkom roka 2008.

Pre SR môžeme podľa Volentiča význam plynovodu deklarovať na nasledujúcich skutočnostiach:

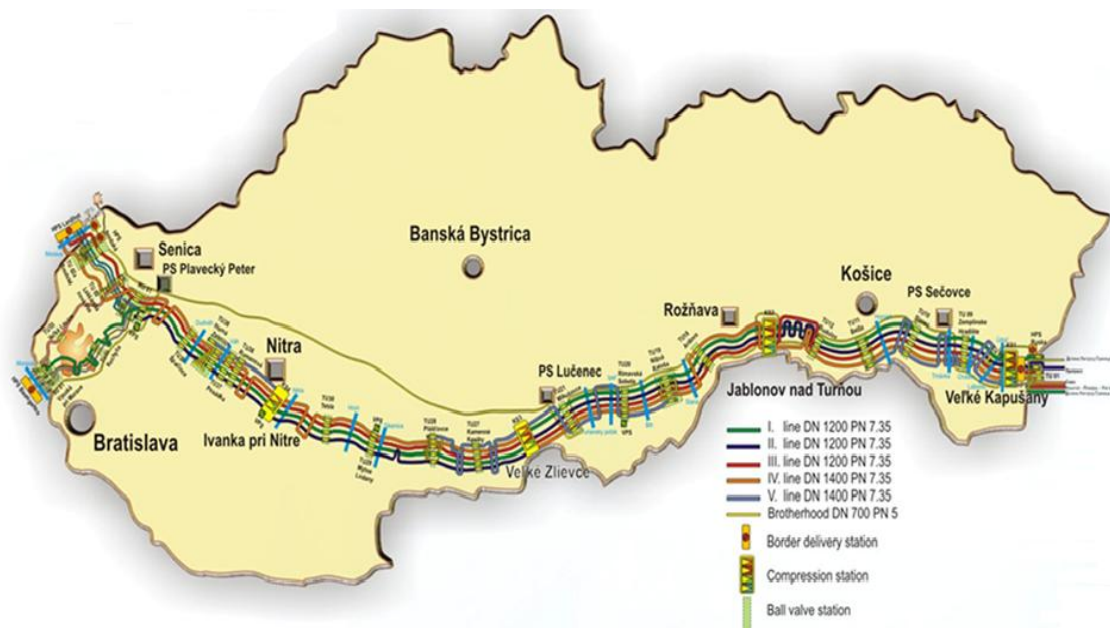
- tranzitná funkcia zemného plynu cez územie SR do Rakúska
- kreovanie výhodných podmienok prepravy plynu do ďalších európskych štátov
- rast významu plynárenstva pre slovenské hospodárstvo
- otvorenie nových možností priemyselného spracovania a použitia tejto energetickej suroviny
- podpora a rozvoj technologicko-technickej úrovne slovenského plynárenstva
- zvýšenie kvalifikačnej kompetentnosti pracovníkov v odbore.³³

³¹ PETROLEUM. *História ťažby a spracovania ropy na Slovensku*. [cit.2012-02-22]. Dostupné na internete: <<http://www.petroleum.sk/historia-tazby-spracovania-ropy-na-slovensku>>

³² EUSTREAM. *40 rokov bezpečnej a spoľahlivej prepravy*. [cit.2012-22-02]. Dostupné na internete: <http://www.eustream.sk/sk_nasa-spolocnost/sk_historia>

³³ Volentič, J. *Medzištátny plynovod Bratstvo oslavuje štyridsiatku*. s. 29 [cit.2012-22-02]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/SlovGas/Casopis/2007/3/2007_3_10.pdf>

Mapa 1 Preprava zemného plynu cez územie SR – plynovod Bratstvo

Zdroj: Slovenský plynárenský a naftový zväz SGOA. *Preprava plynu*. [online]. [cit. 2012-22-02]. Dostupné na internete: <<http://www.sgoa.sk/preprava-plynu>>

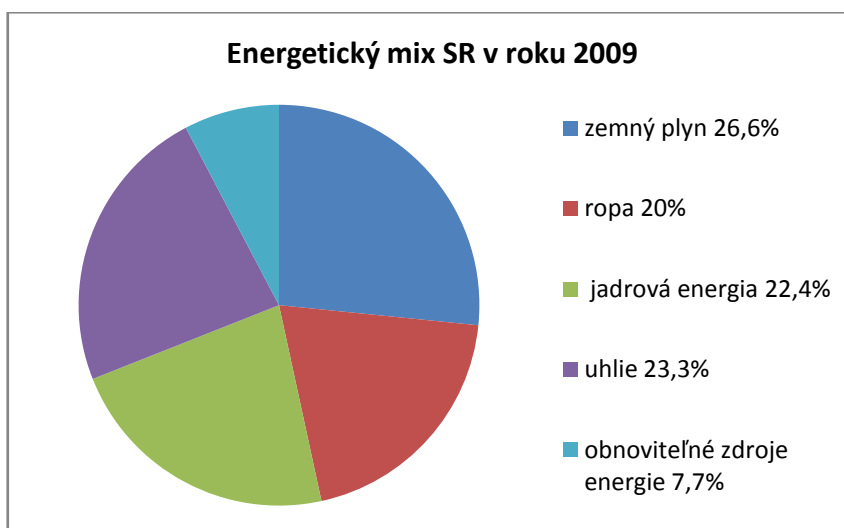
3.1.2 Aplikácia energetických mixov V4 s dôrazom na spotrebu zemného plynu

Ak chceme analyzovať problematiku energetickej bezpečnosti členov V4 v oblasti zemného plynu, je kľúčové ozrejmiť si jednotlivé energetické mixy daných štátov, na čom si demonštrujeme fakt, že zemný plyn je významným energetickým zdrojom v rôznych odvetviach v krajinách strednej Európy. Z pohľadu využitia jednotlivých energetických surovín je energetický mix³⁴ krajín V4 značne odlišný. V každom energetickom mixe v rámci V4 je však zahrnutá spotreba zemného plynu podielom aspoň 12%, ako je to v prípade Poľska, čo dokazuje realitu dôležitosti tejto suroviny pre stredoeurópske trhy s energiou.

Pre SR je zemný plyn najdôležitejším a najvyužívanejším energetickým zdrojom, o čom sa môžeme presvedčiť aj na grafickom zobrazení (Graf 2). Táto skutočnosť zdôrazňuje významné postavenie SR v rámci V4 a kladie mu za povinnosť iniciovať a upevňovať vyšehradskú spoluprácu v praktickej rovine rozvíjania cezhraničných vzťahov.

³⁴ Energetický mix definujeme ako jednotlivé podiely energetických surovín na celkovej spotrebe energie daného štátu.

Graf 2 Energetický mix SR v roku 2009

Zdroj: IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/SKTPESPI.pdf>

Energetický mix SR sa skladá zo surovín ako ropa, uhlie, jadrová energia, biomasa a v najvýznamnejšej miere zemný plyn. Vlastné zásoby týchto zdrojov jednoznačne nestačia pokryť požadovanú spotrebu, preto je nutné väčšinu energetických surovín dovážať. Na území SR je priemerná ročná spotreba plynu približne 7 mld. m³ (Graf 3).³⁵ Vlastné kapacity zemného plynu sú z hľadiska množstva produkcie takmer zanedbateľné. Pokrytie domácou ťažbou zemného plynu v SR predstavuje len cca 3% z celkovej spotreby a väčšinu je potrebné importovať z Ruskej federácie. V SR sa zemný plyn využíva prevažne v sektore priemyselnej produkcie (strojárenstvo, keramický priemysel, sklársky priemysel, hutníctvo, chemický a farmaceutický priemysel, atď.) v doprave, v poľnohospodárstve a na vykurovanie domácností. Jednotlivé dôvody reflektujú záujem SR využívať zemný plyn ako efektívny zdroj energie v súčasnosti i v budúcom období.

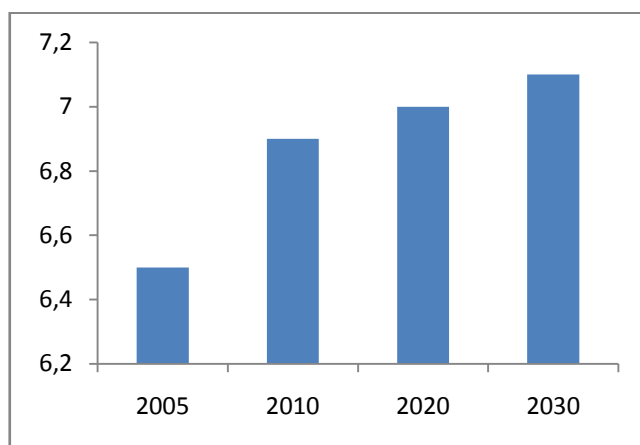
Za nevýhodný aspekt v otázke importu plynu môžeme označiť závislosť na jeho dovoze z Ruskej federácie, čím sa SR spolu s krajinami ako Fínsko, Bulharsko a Rakúsko radí medzi štáty viazané na dodávky čisto ruského zemného plynu.³⁶ Ako sme už vyššie uviedli, SR nedisponuje väčšími domácimi zásobami³⁷ zemného plynu, preto je o to atraktívnejšie pre SR podporovať bezpečnosť energetiky a podieľať sa aktívne na perspektívnych projektoch a plánoch.

³⁵ MH SR. *Energetická politika*. s.8 [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.mhsr.sk/energeticka-politika-sr-5925/127610s>>

³⁶ VISEGRAD.INFO. *Energy security of Visegrad region*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.visegrad.info/energy-security-infrastructure/factsheet/energy-security-of-visegrad-region.html>>

³⁷ Ťažbu zemného plynu z domácich ložísk realizuje firma NAFTA, a.s. so sídlom v Gbeloch.

Graf 3 Aktuálne celková spotreba zemného plynu v SR v mld.m³ s vyhlídkami do budúcnosti

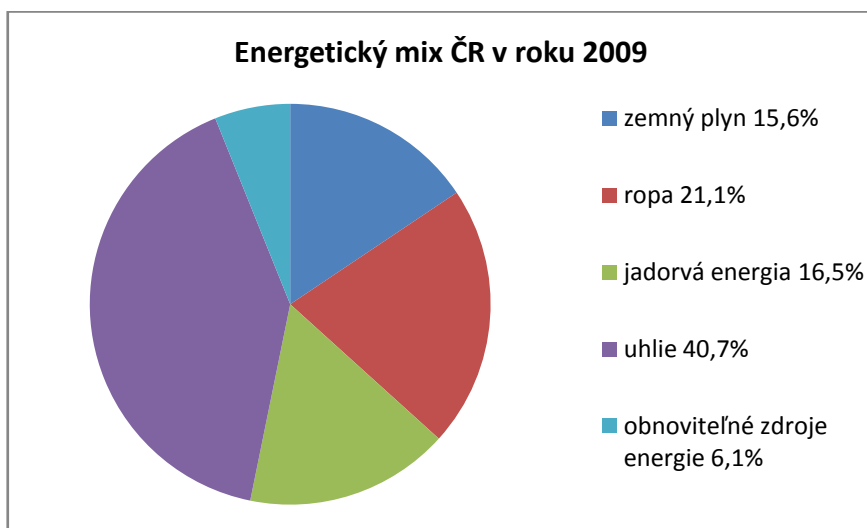

Zdroj: MH SR. *Energetická politika SR*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.mhsr.sk/energeticka-politika-sr-5925/127610s>>

Energetický mix ČR sa v jednotlivých podieloch spotreby surovín líši od SR. Pre ČR tvorí najpodstatnejší energetický zdroj uhlie (Graf 4), keďže ČR má k dispozícii pomerne bohaté zásoby tejto nerastnej suroviny. V spojitosti so zásobami zemného plynu, ČR nemá v kompetencii vysokú ťažbu z vlastných ložísk a je tak potrebné dovážať vyše 90% z celkovej spotreby danej suroviny. Koncom 90. rokov minulého storočia sa ČR podarilo diverzifikovať dodávky zemného plynu, na základe čoho pochádza v súčasnosti približne jedna štvrtina českého dovozu z Nórska.³⁸ Tým sa ČR podarilo zabezpečiť si čiastočnú nezávislosť od plynu dovážaného z Ruskej federácie.

³⁸ EUROACTIV. *Spor o plyn: kto na to doplatil*. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/spor-o-plyn-kto-na-to-doplatil-011976>>

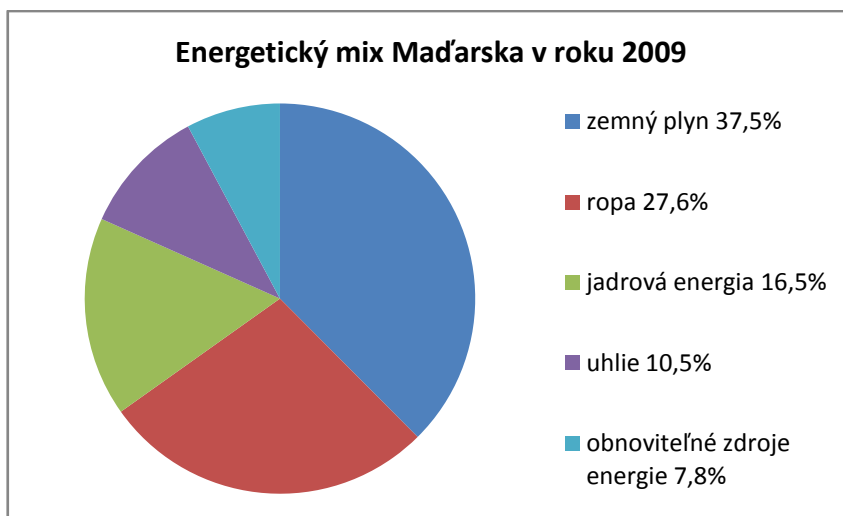
Graf 4 Energetický mix ČR v roku 2009

Zdroj: IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/CZTPESPI.pdf>

Z hľadiska maďarského využívania zemného plynu tvorí táto surovina prioritný energetický zdroj vo všetkých odvetviach a priemerná ročná spotreba plynu je cca 35% (Graf 5). Pozícia Maďarska v otázke energetickej bezpečnosti v kontexte zemného plynu je v istej miere posilnená na základe skutočnosti, že Maďarsko vlastní určité ložiská zemného plynu. Tieto rezervy však s istotou nepostačujú na pokrytie celkovej spotreby plynu, postupne sa mňajú, čím sa zvyšuje závislosť na jeho dodávkach z externých zdrojov.

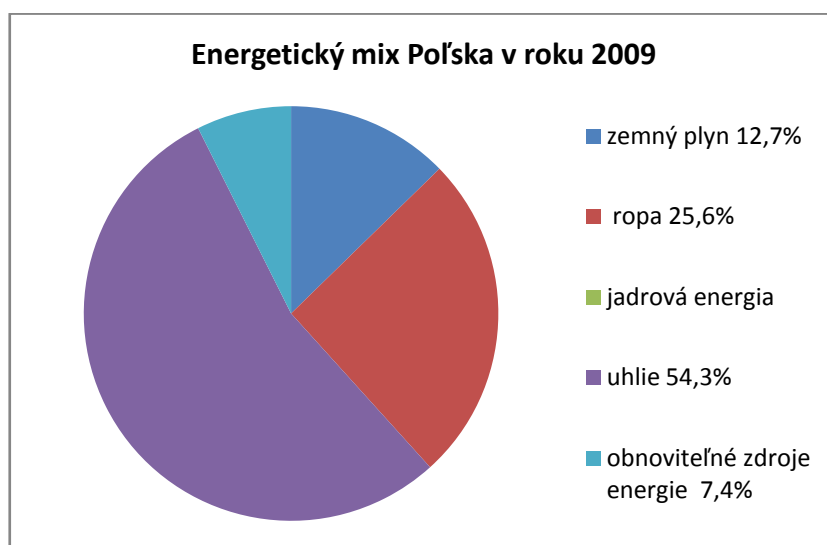
Graf 5 Energetický mix Maďarska v roku 2009

Zdroj: IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/HUTPESPI.pdf>

Poľský energetický mix, podobne ako v prípade ČR, sa vyznačuje dominantnosťou spotreby uhlia, avšak v značnejšom množstve - vyše 50% celkovej energetickej spotreby (Graf 6). Poľsko je najmenej závislé na importe zemného plynu zo všetkých členov V4. Cez plynovod Jamal prechádza do Poľska zemný plyn z Ruskej federácie, ale aj zo strednej Ázie – Turkmenistan, Kazachstan, Uzbekistan.

Graf 6 Energetický mix Poľska v roku 2009

Zdroj: IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/PLTPESPI.pdf>

Poznatky a údaje z reálnej praxe majú tendenciu smerovať k tvrdeniu, že nielen SR, ale celá V4 je evidentne závislá na dovoze zemného plynu, predovšetkým z Ruskej federácie. Z pohľadu infraštruktúry môžeme špecifikovať, že tranzit zemného plynu vedie najmä z východu smerom na západ, čím sa abstrahuje od plynových prepojení severných oblastí EÚ s južnými. Tento atribút podnecuje impulzy na realizáciu užšej spolupráce v danej sfére a podporuje spoločnú diskusiu v bezpečnosti energetického priemyslu v sektore zemného plynu.

3.2 Plynové krízy ako dynamický a dominantný faktor v otázke energetickej bezpečnosti V4

Komplikované okolnosti v súvislosti s plynovou krízou v roku 2006 a pozastavenými dodávkami zemného plynu na začiatku roka 2009 potvrdili, že problematika energetickej bezpečnosti predstavuje zásadný prvok spolupráce všetkých členov V4. Na úvod danej problematiky si uvedieme fakt, že SR realizuje ročne transport zemného plynu v objeme cca 95 mld. m³, čo predstavuje najväčšie množstvo prepravy plynu v celej Európe.³⁹ SR je tranzitná krajina zemného plynu do západnej Európy, čím potvrdzuje dôležitú prepravnú funkciu ruského plynu. V súhrnnom pomere EÚ importuje z Ruskej federácie približne 25% z celkovej spotreby zemného plynu v EÚ.⁴⁰ Postavenie SR sa v tejto otázke stáva dôležitým motivujúcim prvkom determinovania kooperácie v oblasti bezpečnosti energetiky a vyšehradské partnerstvo posúva na úroveň reálnej konzultácie.

Nielen pre SR, ale pre celú V4 a niektorých členov EÚ malo pozastavenie dodávok zemného plynu v januári 2006 negatívne dopady na celú ekonomiku. Dôvodom týchto okolností bol ukrajinsko-ruský konflikt⁴¹. Do tejto doby znamenalo zníženie historicky najväčší pokles dodávok zemného plynu pre V4. Prerušenie toku zemného plynu na Ukrajinu trvajúc v rozmedzí dní 1. – 4. januára 2006. V SR a ČR predstavoval pokles importu o tretinu z pôvodného množstva dodávok, v Poľsku o 14% a v Maďarsku o približne 40%.⁴² Pre niektorých členov EÚ došlo k poklesu objemu plynu až do februára 2006. Zníženie exportu zemného plynu pocítili

Kritická situácia z januára 2009 na porovnanie s krízou začiatkom roka 2006 značila iný charakter. Dňa 7. januára 2009 po prvýkrát počas takmer 40-ročnej existencie tranzitného plynovodného systému došlo k úplnému pozastaveniu dodávok z Ruska cez územie Ukrajiny smerom na západ. Príčinou zastavenia dodávok bol opäť spor medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou a tento stav trval od 7. do 20. januára 2009. Celý konflikt začal už koncom decembra 2008, kedy spoločnosť Gazprom⁴³ avizovala výzvu Ukrajine, aby uhradila dlh za dodávky zemného plynu. Vážnosť stavu zhodnotilo aj Ministerstvo zahraničných vecí SR (MZV SR) vo výročnej správe z roku 2009: „Zásadnou udalosťou

³⁹ SPP. *Obzretie za plynovou krízou*. [cit. 2012-01-03]. Dostupné na internete:

<<http://www.spp.sk/download/tlacove-spravy/Obzretie-za-plynovou-krizou-SPP-newsletter.pdf>>

⁴⁰ EUROPARL. *Rusko-ukrajinská plynová kríza – „budičiek“ pre energetický sektor*. [cit. 2012-02-03].

Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20060109STO04118+0+DOC+XML+V0//SK>>

⁴¹ Išlo o snahu Ruskej federácie zmeniť obchodné podmienky pre Ukrajinu a akceptovanie týchto podmienok ukrajinskou stranou (nové ceny zemného plynu).

⁴² Stern, J. *The Russian-Ukrainian gas crisis of January 2006*. s.8 [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete:

<<http://www.avim.org.tr/icerik/energy-gas.pdf>>

⁴³ Gazprom, a.s. je najväčšia ruská spoločnosť a najväčší exportér zemného plynu na svete.

bola bezpochyby januárová plynová kríza, ktorá naplno odhalila bezpečnostné riziká spojené s jednostrannou závislosťou na jedinom dodávateľovi a prepravnou trasou energonosičov a poukázala na vážnosť nevojenských ohrození bezpečnosti Slovenska i európskeho politického a ekonomického priestoru.⁴⁴ Počas tejto energetickej krízy bola predsedajúcou krajinou ČR, čo môžeme konštatovať ako určitú výhodu, pretože celej situácii adekvátne rozumela. Znížené objemy dodávok pre Maďarsko predstavovali hodnotu 45%, pre Poľsko 33%.

V našom ponímaní konštatujeme, že najhorší dopad z tejto negatívnej skúsenosti pripadol na SR, ktorá je úplne závislá na ruských exportoch zemného plynu. SR bola v januári 2009 vystavená 11-dňovému prerušeniu týchto dodávok a musel byť vyhlásený núdzový stav. Dôsledky situácie vyústili k obmedzeniu priemyselnej výroby a činnosti podnikov⁴⁵ a bolo potrebné využiť podzemné zásobníky zemného plynu. Aby krajiny mohli efektívne a strategicky balansovať celý systém kapacít zemného plynu, je potrebné, aby mali k dispozícii určité množstvo podzemných rezerv⁴⁶. Najdôležitejšou funkciou týchto zásob je pokryť odchýlky medzi importovaným zemným plynom a reálnou spotrebou, t.j. ak je spotreba vyššia, ako dodávky, rozdiel sa kompenzuje z podzemných zásobníkov. Slovenské podzemné kapacity zemného plynu sú umiestnené na Záhorí v lokalite Viedenská panva – Láb 1, 2, 3 a Gajary-báden.⁴⁷ SR môže využiť aj český zásobník v Dolných Bojanoviciach. Podzemné rezervy zohrávali počas krízy začiatkom roka 2009 významnú úlohu. Ich kapacita pokryla 76% spotreby a postačovala na niekoľko týždňov. Problémom sa však stal maximálny denný výkon ťažby zemného plynu, spôsobilosť ťažby z technického hľadiska, umiestnenie zásobníkov na západnom Slovensku a následná preprava plynu na východ SR. Alarmujúci stav demonštroval opodstatnenosť existencie dostatočného množstva podzemných zásob plynu. Túto vážnu situáciu napokon vyriešil reverzný tok zemného plynu z Českej republiky na územie SR, čím sa preukázala spolupráca na úrovni regionálnej európskej solidarity.

Plynové krízy v rokoch 2006 a 2009 môžeme označiť za katalyzátory nových možností spoločných záujmov energetickej bezpečnosti SR v rámci V4. SR v spolupráci s regionálnymi partnermi musí hľadať príležitosti, ako sa vyhnúť podobným negatívnym

⁴⁴ MZV SR. *Výročná správa MZV 2009*. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <<http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2011/01/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A1-spr%C3%A1va-MZV-2009.pdf>>

⁴⁵ Približne 1000 podnikov bolo nútených zastaviť výrobu.

⁴⁶ Zásoby v podzemných rezervách na území SR prevádzkujú spoločnosti NAFTA Gbely a Pozagas.

⁴⁷ Klepáč, J. *Podzemné zásobníky zemného plynu – nástroj zvyšovania bezpečnosti dodávok*. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/SlovGas/Casopis/2009/3/2009_3_04.pdf>

stavom do budúcnosti, diverzifikovať zdroje zemného plynu a trasy jeho prepravy a v konečnom dôsledku hľadať konkrétne riešenia a pracovať na projektoch, ktoré by túto diverzifikáciu zrealizovali.

3.3 Severojužné európske plynové prepojenie

Jedna z potenciálnych vízií, ako rozšíriť možnosti dodávok zemného plynu je plán severojužného plynového prepojenia, ktorý je spoločným projektom európskych krajín z regiónu strednej Európy a našiel podporu aj u orgánov EÚ. Tento plán spojenia severu a juhu Európy nadväzuje na problém plynových kríz a poukazuje na spôsob ako nájsť vhodnú možnosť prepojiť krajiny pomocou nových transportných ciest zemného plynu. Ide o projekt výstavby niekoľkých plynovodov (Mapa 2), ktoré vytvoria trasu prepravy zemného plynu spojením severnej a južnej Európy (Poľsko - Chorvátsko). Sústava plynovodov je zložená z niekoľkých častí a znamená napojenie na už existujúce plynárenské potrubia (vysvetlivky k Mape 2 sú súčasťou príloh). Spoločný postup v oblasti bezpečnosti energetiky predstavuje systém rôznych diverzifikačných projektov, najmä však severojužného plynárenského koridoru, ktorý bude spájať navrhované terminály skvapalneného zemného plynu (LNG⁴⁸) pri poľskom meste Świnoujście a na chorvátskom ostrove Krk a bude prechádzať cez všetky krajiny V4.

Existujú niekoľko možností ako posilniť energetickú bezpečnosť strednej Európy – diverzifikácia prepravných ciest a diverzifikácia zdrojov. Rozšírenie transportných trás ruského plynu do strednej Európy predstavuje projekt South Stream, ktorého výstavba je naplánovaná od roku 2013. Z pohľadu SR a krajín V4 je významným projektom plynovod Nabucco, ktorý by mal priviesť zemný plyn zo štátov Kazachstan, Turkmenistan, Egypt. Plán severojužného plynového systému zabezpečí v budúcnosti napojenie práve na plynovody Nabucco a South Stream.

V kapitole Prehľad najdôležitejších stretnutí V4 od roku 2004 sme uviedli zasadnutie konajúce sa 24. februára 2010, ktorého výsledkom bolo podpísanie Budapeštianskej deklarácie V4+ krajinami V4, Slovinskom, Rumunskom, Bulharskom, Chorvátskom a Rakúskom s cieľom posilniť regionálnu energetickú spoluprácu týchto

⁴⁸ LNG – skvapalnený plyn, táto forma má cca 600-krát menší objem než plyn v klasickom plynnom skupenstve a umožňuje prepravu tankermi.

krajín a navrhnuť konkrétne projekty.⁴⁹ Energetická bezpečnosť v oblasti a zlepšenie plynárenskej štruktúry boli jednou z prioritných bodov posledného predsedníctva SR vo V4. Severojužné prepojenie dodávok zemného plynu je alternatívou riešenia diverzifikácie energetických zdrojov a vylepšenia energetickej bezpečnosti nielen pre SR, ale pre celú V4. Táto vízia spolupráce má do budúcnosti niekoľko výhodných aspektov: posilnenie samostatnej bezpečnosti, udržateľnosť energetiky a rast konkurencieschopnosti v energetickom priemysle.

Môžeme zhodnotiť, že projekt severojužného plynového koridoru má značnú podporu aj na úrovni celej EÚ. Konkrétny prejav záujmu a solidarity definuje Európsky program pre oživenie energetiky (EEPR), ktorý vychádza z európskeho plánu na oživenie hospodárstva v krajinách EÚ a bol prijatý 26. novembra 2008 v nadväznosti na finančnú a hospodársku krízu v Európe. Program EEPR jasne poukazuje na podporu prispieť ku konsolidácii európskej siete plynovodov budovaním nových dôležitých plynovodných prepojení.

Úlohou regionálnych projektov je riešiť problém členov V4, ktorý predstavuje závislosť na ruských dodávkach plynu, pre SR jednou trasou. Plynárenská sústava sever-juh by znamenala flexibilitu a vyššiu odolnosť pri neočakávaných situáciách voči výpadkom, prerušeniam a zastaveniam dodávok plynu z Ruskej federácie.

⁴⁹ EUROACTIV. *Do medzinárodnej debaty sa zapojili všetci hráči na energetickom trhu, vrátane náhody.* [cit. 2012-03-03]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/do-medzinarodnej-debaty-sa-zapojili-vsetci-hraci-na-energetickom-trhu-vratane-nahody-016269>>

Mapa 2 Severojužné plynové prepojenie

Zdroj: MH SR. *Ministri krajín V4 rokovali o energetickej bezpečnosti a spoločných prioritách energetickej infraštruktúry.*

[online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <http://www.hospodarstvo.sk/aktuality-ministri-krajin-v4-rokovali-o-energetickej-bezpecnosti-a-spolocnych-prioritach-energetickej-infrastruktury/10s135805c?set_subframe=>>

Vysvetlivky k Mape 2 sa nachádzajú v Prílohe 2

3.3.1 Charakteristika slovensko-maďarského prepojenia v rámci projektu severojužného plynového koridoru

SR sa v projekte plynárenského systému sever-juh bude podieľať na dvoch prepojeniach, ktoré predstavujú perspektívu kooperácie v oblasti energetickej bezpečnosti V4: Slovensko – Maďarsko a Slovensko – Poľsko. Spojenie slovenskej a maďarskej strany je naplánované do roku 2015 a slovenskej s poľskou do roku 2020.

Ako sme už v predchádzajúcich kapitolách priblížili, v SR a v Maďarsku má zemný plyn ako energetická surovina dominantné postavenie z hľadiska spotrebovania, preto aktívne participovať na spolupráci v oblasti prepojenia krajín má jasne strategický a výhodný zámer pre oba štáty. Zároveň poukazuje na partnerstvo členov V4 v praktickej rovine udržiavania vzťahov.

Dňa 28. januára 2011 prijala predsedníčka vlády SR Iveta Radičová maďarského premiéra Viktora Orbána na oficiálnu návštevu SR a obaja vrcholní predstavitelia boli signatármi spoločnej dohody o severojužnom plynovom prepojení, čím potvrdili partnerstvo rozvíjania cezhraničných vzťahov v rámci bilaterálnej spolupráce i na úrovni kooperácie v rámci V4.

Celková dĺžka prepojenia by mala predstavovať 115 km s predpokladanou ročnou kapacitou 5mld. m³ zemného plynu s možnosťou jeho obojsmerného toku.⁵⁰ Na maďarskej strane je predpokladaná dĺžka plynovodu 91 km. V plánovanom prepojení SR a Maďarska sa nadväzuje na lokalitu Veľké Zlievce (SR) a Vecsés (Maďarsko). Na základe rozhodnutia Komisie bolo na toto prepojenie vyčlenených 30 miliónov EUR a podpora bola odsúhlasená prostredníctvom programu EEPR.⁵¹

Realizáciu projektu na slovenskej strane bude uskutočňovať spoločnosť eustream, a.s., na maďarskej strane spoločnosť OVIT⁵² – obaja partneri podpísali memorandum o porozumení, ktorým potvrdzujú silnú podporu pri organizácii celého prepojenia. Spoločnosti plánujú oficiálne uvedenie plynovodného prepojenia 1. januára 2015. Význam tohto plynovodu umožňuje zabezpečiť prístup k ďalším projektom, už spomínaným projektom Nabucco, South Stream alebo využívanie LNG terminálu v Chorvátsku.

3.3.2 Charakteristika slovensko-poľského prepojenia v rámci projektu severojužného plynového koridoru

Počas summitu Európskej rady v Bruseli v decembri roku 2010 a zasadnutia zástupcov štátov V4 vyjadrila slovenská premiérka Iveta Radičová podporu aj realizácii

⁵⁰ Čatloš, J. – Lisý, L. – Tóth, P. *Prepojenie prepravných sietí plynu Slovenska a Maďarska*. [cit. 2012-05-03]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/Slovgas/Casopis/2010/2/2010_2_05.pdf>

⁵¹ TASR. *Plynové prepojenie Slovenska a Maďarska je na dobrej ceste*. [cit. 2012-05-03]. Dostupné na internete: <<http://www.energia.sk/clanok/zemny-plyn/plynovodne-prepojenie-slovenska-a-madarska-je-na-dobrej-ceste/1923/>>

⁵² Országos Villamostávvezeték ZRt., člen skupiny MVM, vykonáva výstavbu, údržbu a rozvoj rozvodov vysokého napätia a trafostaníc.

prepojenia prepravy zemného plynu s Poľskom. S pozitívnym postojom sa k projektu vyjadril aj minister zahraničných vecí SR Mikuláš Dzurinda na decembrovej návšteve v roku 2010 vo Varšave.⁵³ Otázka plánovania plynárenského prepojenia SR a Poľska bude definitívne zodpovedaná v priebehu roka 2012. Plánovaný projekt by mali realizovať spoločnosti Eustream, a.s. a v Poľsku GAZ-SYSTEM⁵⁴. O vybudovaní prepojenia by sa malo rozhodnúť v roku 2012. Po rozhodnutí o prepojení s Maďarskom by daný projekt znamenal nadväzné opatrenie k severojužnému vyšehradskému prepojeniu. Firmy podpísali tzv. *Letter of intent*, čím vyjadrili cieľ kooperovať na trase plynárenského prepojenia SR a Poľska.

Spoločnosti sa dohodli na vytvorení spolupracujúcej pracovnej skupiny. Kompetencie tejto skupiny by mali zahŕňať prípravu technickej, ekonomickej, environmentálnej a právnej analýzy projektu. Konzultácie by mala uzavrieť štúdia o uskutočniteľnosti a špecifikácia obchodných podmienok pre vybudovanie poľsko-slovenského prepojenia. Spoločnosti chcú požiadať EÚ o podporu pri spolufinancovaní analytických článkov.

Projekt je atraktívny nielen pre slovenskú, ale i poľskú stranu. Prepojenie sa charakterizuje ako efektívne a kapacita transportu zemného plynu sa odhaduje na 5 mld. m³ ročne. Prepojenie poľskej a slovenskej transportnej siete zemného plynu môže otvoriť prístup poľským subjektom k importu z južného koridoru, ktorý má dovážať zemný plyn z oblasti Kaspického mora. Projekt môže v budúcnosti ponúknuť slovenskému trhu možnosť získavať dodávky tejto suroviny z nekonvenčných ložísk v Poľsku.

Zámerom integrovať plynovodné systémy Maďarska a SR a Poľska a SR, ako súčasť severojužného koridoru je zabezpečiť požadované podmienky pre stabilitu, rozšírenie dodávok plynu v krajinách a zefektívniť vývoj trhu s plynom v Európe.

⁵³ MZV SR. *Výročná správa ministerstva zahraničných vecí za rok 2010*. [cit. 2012-05-03]. Dostupné na internete:

<[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F712A891478BA978C125787F0040EFAC_SK/\\$File/Vyrocnna%20sprava%20MZV%202010.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F712A891478BA978C125787F0040EFAC_SK/$File/Vyrocnna%20sprava%20MZV%202010.pdf)>

⁵⁴ GAZ-SYSTEM S.A. je poľský prevádzkovateľ prepravnej plynovodnej siete.

3.4 Zhodnotenie postavenia SR v zoskupení V4 na príklade kooperácie V4 v oblasti energetickej bezpečnosti

Skutočnosť, že SR prezentuje dôležitú pozíciu v rámci V4 nám demonštruje niekoľko bodov v kontexte celej práce. V prvej kapitole práce sa oboznamujeme s dejinnými udalosťami vzniku V4, ktoré hovoria o prvom stretnutí predstaviteľov V4 práve na území SR na podnet vtedajšieho československého prezidenta Václava Havla. Tým môžeme prezentovať bývalú ČSR, ako motivačného člena rozvoja spolupráce v regióne strednej Európy. Charakteristikou činnosti a fungovania MVF podčiarkujeme lokalizáciu tejto inštitúcie, ktorá sídli práve v Bratislave, čím dáva patričný akcent pre SR pristupovať k vyšehradskému partnerstvu pomocou orgánu na finančnú podporu rôznych projektov efektívnejšie a výhodnejšie. Pozitívny postoj k spolupráci V4 reprezentujú aj vrcholní predstavitelia SR v rámci konferencií, verejných vystúpení či spoločných stretnutí V4 na rozličných úrovniach.

Snahou práce bolo podotknúť situáciu v stredoeurópskom regióne na príklade problematiky energetickej bezpečnosti v oblasti zemného plynu. SR je tranzitnou krajinou zemného plynu už niekoľko desaťročí a transportuje obrovské množstvo tejto energetickej suroviny do západnej Európy. Predísť problematickým situáciám spojených s plynovými krízami v rokoch 2006 a 2009 umožňuje projekt severojužného plynového prepojenia, na ktorom má záujem aktívne participovať aj SR v rámci plánovaných prepojení s maďarskou a poľskou stranou. Môžeme skonštatovať, že pre rozvíjanie pozitívnych vzťahov a podpory napredovania stredoeurópskeho regiónu má V4 v tomto smere zásadnú a jasnú úlohu – posilňovať tento formát i v budúcom období. SR ako člen pristupuje ku kooperácii v oblasti energetickej bezpečnosti zodpovedne a s určitým cieľom, čo nám demonštruje i obsahové spracovanie celej záverečnej práce.

ZÁVER

Autorka sa v bakalárskej práci venovala tematike postavenia SR v rámci Vyšehradskej skupiny po pričlenení krajín do EÚ. Na oboznámenie sa so základnými faktami sa na začiatku práce definovala vzájomnú spoluprácu V4 od historických počiatkov až po súčasnosť s náhľadom do budúcnosti vo vybranej oblasti.

Autorka sa snažila zachytiť dejinný vývoj tohto stredoeurópskeho spoločenstva až po charakteristiku súčasnej podoby partnerstva V4, ktoré napriek pričleneniu do vyššej integračnej štruktúry (EÚ) pretrvalo dodnes. Z dôvodu komparácie a rozšírenia informácií sa zaoberala aj inými integračnými štruktúrami v regióne strednej Európy. Následne sme nadväzovali na fázu prístupu členov V4 do vyšších integračných foriem – NATO a EÚ. Aktuálny charakter V4 bol obsahom druhej kapitoly práce a v tejto časti bola charakterizovaná činnosť Medzinárodného vyšehradského fondu ako jedinej inštitúcie celej V4, približovala nám náplň slovenských predsedníctiev po vstupe V4 do EÚ pre deklarovanie skutočností aktívnej kooperácie s cieľom napredovania a rozvíjania vzťahov krajín V4 a zrekapitulovala i hlavné stretnutia V4 uskutočnené od roku 2004 s akcentom na tie, ktorých téma sa dotýkala oblasti energetickej bezpečnosti.

V súčasnom období sa kooperácia uskutočňuje na základe komunikácie, prostredníctvom pravidelných zasadnutí V4, pomocou inštitucionálnej väzby, t.j. prostredníctvom Medzinárodného vyšehradského fondu a realizáciou konkrétnych projektov na podporu rôznych oblastí hospodárskeho a politického rozvoja. Jednou z oblastí je aj energetická bezpečnosť – konkrétne v kontexte zemného plynu, ktorá je aktuálnou problematikou riešenia tejto dôležitej otázky v regióne. Bezpečnosť sektoru energetiky môžeme označiť za jednu z najdiskutovanejších tém strednej Európy.

SR, ktorá je transportnou krajinou zemného plynu na základe trasy z východu na západ, zohráva dôležitú úlohu v medzinárodných vzťahoch. SR, ale i ostatní členovia V4 sa vyznačujú pomerne jednostrannou závislosťou na jedinom dodávateľovi zemného plynu ako energetickej suroviny – z Ruskej federácie, čím sa naskytáva otázka, ako hľadať nové možnosti diverzifikácie zdrojov pre stredoeurópsky región. Plynové krízy v regióne predstavovali prvotný impulz riešiť daný problém, aby sa im SR a celá V4 úspešne vyhla v budúcom období. Priblížením si aktuálneho projektu – severojužné plynové prepojenie v Európe sme demonštrovali skutočnosť, že slovenská strana má významnú pozíciu

v rámci zoskupenia, keďže sa na danom perspektívnom projekte podieľa prepájaním s Maďarskom a podporuje potenciálny plán prepojenia s Poľskom.

Môžeme skonštatovať, že formát kooperácie V4 má aj po vstupe jej členov do EÚ zásadnú úlohu v rozvoji regionálnych vzťahov. Vytvára platformu na uskutočnenie konzultácie na báze spoločných summitov a transformáciu následnej spolupráce do podoby praktickej realizácie plánovaných projektov. Z práce vyplýva, že postavenie SR v rámci V4 zohráva dôležitú funkciu pri udržiavaní pozitívnych susedských i medzinárodných väzieb. Pozícia SR otvára nové možnosti spolupráce V4 a ponúka jej rozšírenie rozmeru kooperácie prostredníctvom projektov prepájania trás zemného plynu, ako jeden z možných nástrojov udržania energetickej bezpečnosti v oblasti. Tým sa jednoznačne potvrdzuje rozvíjanie a upevňovanie vzťahov SR s ostatnými členmi V4 v súčasnom, ale aj budúcom období.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Knihy/monografie:

LUKÁČ, Pavol. 2004. *Dejiny a zahraničná politika v strednej Európe*. Bratislava: Kalligram, 2004. 329 s. ISBN 80-7149-594-8

LUKÁČ, Pavol. 2004. *Vyšehradská štvorka*. Banská Bystrica: Metodicko-pedagogické centrum Banská Bystrica, 2004. 15 s. ISBN 80-8041-467-X

PETERKA, Pavel – MIHOČOVÁ, Marianna. 2009. *Ropa a plyn*. Košice: Dekanát – Edičné stredisko, Fakulta BERG Technickej univerzity v Košiciach, 2009. 96 s. ISBN 978-80-553-0343-7

2. Články zo zborníkov a monografií:

ČAŇO, Ľubomír. 2004. *Vstup SR do NATO*. In: *Desaťročie Slovenskej republiky*. Martin: Matica slovenská, 2004. s.894 ISBN 80-7090-763-0

GONĚC, Vladimír. 2006. *Milan Hodža v pohľadu disciplíny „dějiny evropské integrace“*. In: *Milan Hodža a integrácia strednej Európy*. Bratislava: VEDA, 2006. 205 s. ISBN 80-224-0913-8

HALÁSZ, Ivan. *Maďarsko a myšlienka visehrádskej spolupráce*. In: *Slovensko-české vzťahy v kontexte strednej Európy*. Bratislava: VEDA, 2005. 496 s. ISBN 80-224-0859-X

LYSÁK, Ladislav. 2000. *Aktuálne ambície Vyšehradskej štvorky*. In: *Medzinárodné vzťahy 2000 - Krajiny V4 pred vstupom do Európskej únie*. Bratislava: EKONÓM, 2000. 203 s. ISBN 80-225-1390-3

MATTOŠ, Boris. 2000. *Prístup krajín V4 k visegrádskej spolupráci*. In: *Medzinárodné vzťahy 2000 - Krajiny V4 pred vstupom do Európskej únie*. Bratislava: EKONÓM, 2000. 203 s. ISBN 80-225-1390-3

ORT, Peter. 2005. *Cesta Slovenska do NATO*. In: *Slovensko-české vzťahy v kontexte strednej Európy*. Bratislava: VEDA, 2005. 496 s. ISBN 80-224-0859-X

UKIELSKI, Pawel. 2005. *The breakdown of the Visegrad cooperation in years 1993 – 1998*. In: *Slovensko-české vzťahy v kontexte strednej Európy*. Bratislava: VEDA, 2005. 496 s. ISBN 80-224-0859-X

3. Elektronické dokumenty a monografie:

DULEBA, Alexander. 2010. *Energetická bezpečnosť Slovenska: možnosti spolupráce s Ukrajinou*. [online]. [2012-03-03]. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2010. 60s. Dostupné na internete: <<http://www.sfpa.sk/sk/publikacie/monografie-a-zborniky/?nrok=2010>> ISBN 978-80-89244-68-3

MIŠKOV, Juraj. 2011. *Výzvy energetickej politiky*. In: *Spoločná energetická politika EÚ a energetická bezpečnosť Slovenskej republiky*. [online]. [2012-] Bratislava: SFPA a Úrad vlády SR, 2011. 55 s. Dostupné na internete: <<http://www.sfpa.sk/sk/publikacie/monografie-a-zborniky/?nrok=2011>> ISBN 978-80-89356-37-9

5. Články v elektronických časopisoch a iné príspevky:

ČATLOŠ, Ján – LISÝ, Lívius. – TÓTH, Peter et al. *Prepojenie prepravných sietí plynu Slovenska a Maďarska*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/SlovGas/Casopis/2010/2/2010_2_05.pdf>

EURACTIV. *Do medzinárodnej debaty sa zapojili všetci hráči na energetickom trhu, vrátane náhody*. [online]. 24.11.2010 [cit. 2012-03-03]. Dostupné na internete:

<<http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/do-medzinarodnej-debaty-sa-zapojili-vsetci-hraci-na-energetickom-trhu-vratane-nahody-016269>>

EUROACTIV. *Spor o plyn: kto na to doplatil*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/spor-o-plyn-kto-na-to-doplatil-011976>>

EUROINFO. *Vyšehradská štvorka*. [online]. [cit. 2012-30-01]. Dostupné na internete: <<http://www.euroinfo.gov.sk/vysehradska-stvorka/>>

EUROPARL. *Rusko-ukrajinská plynová kríza – „budičiek“ pre energetický sektor*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20060109STO04118+0+DOC+XML+V0//SK>>

EUROSTAT. *Total imports and exports , 2010, in million toe GCV*. [online]. [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Total_imports_and_exports,_2010,_in_million_toe_%28GCV%29.png&filetimestamp=20110809133427>

EUSTREAM. *40 rokov bezpečnej a spoľahlivej prepravy*. [online]. [cit. 2012-22-02]. Dostupné na internete: <http://www.eustream.sk/sk_nasa-spolocnost/sk_historia>

EUSTREAM. *Štúdia uskutočniteľnosti pre poľsko-slovenské plynovodné prepojenie*. [online]. [cit. 2012-10-03]. Dostupné na internete: <http://www.eustream.sk/sk_media/sk_tlacove-spravy/studia-uskutocnitenosti-pre-posko-slovenske-plynovodne-prepojenie>

EUR-LEX. *Správa Komisie Rade a Európskemu parlamentu o realizácii Európskeho energetického programu pre oživenie*. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0191:FIN:SK:HTML>>

IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/CZTPESPI.pdf>

IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/HUTPESPI.pdf>

IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/PLTPESPI.pdf>

IEA. *Share of total primary energy supply in 2009*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <http://www.iea.org/stats/pdf_graphs/SKTPESPI.pdf>

KLEPÁČ, Ján. *Podzemné zásobníky zemného plynu – nástroj zvyšovania bezpečnosti dodávok*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/Slovgas/Casopis/2009/3/2009_3_04.pdf>

KOVÁCS, Pál et al. *Energetická bezpečnosť krajín V4. Ako sa menia energetické vzťahy v Európe*. [online]. [cit. 2012-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/energetika/analyza/energeticka-bezpecnost-krajin-v4-ako-sa-menia-energeticke-vztahy-veurope-017527>>

MH SR. *Energetická politika SR*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.mhsr.sk/energeticka-politika-sr-5925/127610s>>

MH SR. *Ministri krajín V4 rokovali o energetickej bezpečnosti a spoločných prioritách energetickej infraštruktúry*. [online]. [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <http://www.hospodarstvo.sk/aktuality-ministri-krajin-v4-rokovali-o-energetickej-bezpecnosti-a-spolocnych-prioritach-energetickej-infrastruktury/10s135805c?set_subframe=>>

MZV SR. *Finálny text programu predsedníctva SR vo V4*. [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_C65E90D9E284F0BBC1257767004DD46C_SK/\\$File/100609_finalny_text_programu_predsednictva_SR_vo_V4.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_C65E90D9E284F0BBC1257767004DD46C_SK/$File/100609_finalny_text_programu_predsednictva_SR_vo_V4.pdf)>

MZV SR. *Medzinárodný vyšehradský fond*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_a_v4-medzinarodny_vysehradsky_fond>

MZV SR. *Stredoeurópska iniciatíva*. [online]. [cit. 2012-29-01]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/stredoeuropska_iniciativa>

MZV SR. *Výročná správa MZV 2009*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <<http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2011/01/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A1-spr%C3%A1va-MZV-2009.pdf>>

MZV SR. *Výročná správa ministerstva zahraničných vecí za rok 2010*. [cit. 2012-05-03]. Dostupné na internete: <[http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F712A891478BA978C125787F0040EFAC_SK/\\$File/Vyrocn%C3%A1%20spr%C3%A1va%20MZV%202010.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F712A891478BA978C125787F0040EFAC_SK/$File/Vyrocn%C3%A1%20spr%C3%A1va%20MZV%202010.pdf)>

MZV SR. *Výročná správa o plnení programu predsedníctva SR vo V4 (1. júl 2010 – 30. jún 2011)*. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A419A5C444F94E20C12578B2004C2295_SK/\\$File/vyrocn%C3%A1_spr%C3%A1va_SK_V4_pres.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A419A5C444F94E20C12578B2004C2295_SK/$File/vyrocn%C3%A1_spr%C3%A1va_SK_V4_pres.pdf)>

NOSKO, Andrej. – ORBAN, Anita – PACYZNSKI, Wojciech. – ČERNOCH, Filip. – JAROŠ, Jakub. *Energetická bezpečnosť krajín V4*. [online]. [cit. 2012-18-02]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/Slovgas/Casopis/2010/5/2010_5_03.pdf>

V4. *Deklarácia o spolupráci Českej a Slovenskej Federatívnej republiky, Poľskej republiky a Maďarskej republiky na ceste európskej integrácie*. [online]. [cit. 2012-18-02]. Dostupné na internete: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412>>

PETROLEUM. *História ťažby a spracovania ropy na Slovensku*. [online]. [cit.2012-22-02]. Dostupné na internete: <<http://www.petroleum.sk/historia-tazby-spracovania-ropy-na-slovensku>>

SGOA. *Preprava plynu*. [online]. [cit. 2012-22-02]. Dostupné na internete: <<http://www.sgoa.sk/preprava-plynu>>

SITA, ENERGIA. *V projekte slovensko-maďarského plynovodu ďalší pokrok*. [online]. [cit. 2012-10-03]. Dostupné na internete: <<http://www.energia.sk/clanok/zemny-plyn/v-projekte-slovensko-madarskeho-plynovodu-dalsi-pokrok/6273/>>

SPP. *Obzretie za plynovou krízou*. [online]. [cit. 2012-01-03]. Dostupné na internete: <<http://www.spp.sk/download/tlacove-spravy/Obzretie-za-plynovou-krizou-SPP-newsletter.pdf>>

SPP. *Ťažba zemného plynu*. [online]. [cit. 2012-28-02]. Dostupné na internete: <<http://www.spp.sk/o-zemnom-plyne/zakladne-informacie/tazba/>>

STERN, Jonathan. *The Russian-Ukrainian gas crisis of January 2006*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <<http://www.avim.org.tr/icerik/energy-gas.pdf>>

TASR. *20 rokov spolupráce*. [online]. [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <<http://www.tasr.sk/10/9835.axd?k=20110211TBB00275>>

TASR, ENERGIA. *Plynové prepojenie Slovenska a Maďarska je na dobrej ceste*. [cit. 2012-05-03]. Dostupné na internete: <<http://www.energia.sk/clanok/zemny-plyn/plynovodne-prepojenie-slovenska-a-madarska-je-na-dobrej-cesti/1923/>>

TASR, ENERGIA. *V4: Pre región je energetická bezpečnosť kľúčovou témou*. [online]. [cit. 2012-20-02]. Dostupné na internete: <<http://www.energia.sk/tlacova-sprava/energeticka-bezpecnost/v4-pre-region-je-energeticka-bezpecnost-klucovou-temou/2187/>>

V4. *Predsedníctvo SR 2006-2007*. [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné na internete: <<http://www.visegradgroup.eu/search?searchStr=skpresidency&go=Search>>

VLÁDA SR. *Predsedníčka vlády Iveta Radičová prijala maďarského premiéra Viktora Orbána*. [cit. 2012-03-03]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.vlada.gov.sk/predsednicka-vlady-sr-iveta-radicova-prijala-madarskeho-premiera-viktora-orbana/?pg=2>>

VLÁDA SR. *V Bratislave sa uskutočnilo stretnutie predsedov vlád krajín V4, Nemecka, Rakúska a Ukrajiny*. [online]. [cit.2012-05-02]. Dostupné na internete: <<http://www.vlada.gov.sk/v-bratislave-sa-uskutocnilo-stretnutie-predsedov-vlad-krajin-v4-nemecka-rakuska-a-ukrajiny/>>

VISEGRAD.INFO. *Energy security of Visegrad region*. [online]. 03.05.2010 [cit. 2012-02-03]. Dostupné na internete: <<http://www.visegrad.info/energy-security-infrastructure/factsheet/energy-security-of-visegrad-region.html>>

VOLENTIČ, Ján. *Medzištátny plynovod Bratstvo oslavuje štyridsiatku*. s. 29 [online]. [cit.2012-22-02]. Dostupné na internete: <http://www.szn.sk/Slovgas/Casopis/2007/3/2007_3_10.pdf>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Podpisovanie deklarácie V4 na schôdzi 15. februára 1991.....	I
Príloha 2 Vysvetlivky k Mape 2 Severojužné plynové prepojenie.....	II
Príloha 3 Stretnutie predstaviteľov krajín V4 25. januára 2011.....	III

Príloha 1 Podpisovanie deklarácie V4 na schôdzi 15. februára 1991

Signatármi deklarácie V4 v severomaďarskom meste Vyšehrad zo zakladateľského roku 1991 boli zľava prezident ČSFR Václav Havel, predseda maďarskej vlády József Antall a poľský prezident Lech Wałęsa.

Zdroj: V4. *Dejiny Vyšehradskej skupiny*. [online]. [cit. 2012-05-03]. Dostupné na internete: <<http://www.visegradgroup.eu/historia-v4-110412>>

Príloha 2 Vysvetlivky k Mape 2 Severojužné plynové prepojenie:

- 1.1 Poľský LNG Terminal vo Swinjousce – do r.2015
- 1.2 plynovod Niechorze – Płaty – severné pobrežie PL - do r.2020
- 1.3 plynovod Lwówek – Odolanów – do r.2020
- 1.4 plynovod Odolanów – Tworzeń – do r.2020
- 1.5 plynovod Tworzeń – Oświęcim – do r.2020
- 1.6 plynovod plánovaný do r.2015
- 1.7 plynovod Pogórska Wola-Tworzeń – do r.2015
- 1.8 plynovod Strachocina-Pogórska Wola – do r.2015
- 1.9 prepojenie Poľska a Slovenska – do r.2020
- 2.1 plynovod Třanovice (CZ) – Skoczów (PL) – v prevádzke
- 2.2 plynovod Třanovice – Lanžhot (rozšírenie) – do r.2015
- 2.3 spätný tok plynu z Českej republiky na Slovenska v Lanžhote – v prevádzke
- 3.1 spätný tok slovenskej plynárenskej prepravnej siete - vo výstavbe
- 3.2 prepojenie Slovensko - Maďarsko (Veľký Krtíš - Vecsés) – do r.2015
- 4.1 prepojenie Maďarsko – Chorvátsko – vo výstavbe
- 5.1 vnútroštátny plynovod Slobodnica – Adria LNG – do r.2020
- 5.2 Adria LNG terminál na ostrove Krk – do r.2020

Príloha 3 Stretnutie predstaviteľov krajín V4 25. januára 2011

Stretnutie predstaviteľov krajín V4 25. januára 2011 na rokovaní o energetickej bezpečnosti a spoločných prioritách energetickej infraštruktúry v spojitosti s projektom severojužného plynárenského prepojenia, zľava maďarský minister národného rozvoja Tamás Fellegi, poľský minister hospodárstva Waldemar Pawlak, český minister priemyslu a obchodu Martin Kocourek a slovenský minister hospodárstva Juraj Miškov.

Zdroj: MH SR. *Ministri krajín V4 rokovali o energetickej bezpečnosti a spoločných prioritách energetickej infraštruktúry.* [online]. [cit. 2012-10-03]. Dostupné na internete: <http://www.hospodarstvo.sk/aktuality-ministri-krajin-v4-rokovali-o-energetickej-bezpecnosti-a-spolocnych-prioritach-energetickej-infrastruktury/10s135805c?set_subframe=>>